Бүгү чүрттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 300 (10897) | 1978 чылдың декабрь 31, воскресенье | 1925 чылда үндезилеттинген | Өртээ 2 кеп

ЧАА ЧЫЛГА КҮШ-АЖЫЛЧЫ РАПОРТТАР

Планнар күүсеттинген

Эрзин районнуң «Нарын» совхозунуң ажыл-ишчилери онгу беш чылдың үшкү чылын чедиишкинниг дооскан.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин амыдыралга боттандырбышаан, күрүнеге зът садарының чыл онаалдазын декабрь 20-ге чедир 100,1 хуу, сүттүүн—110 хуу болгаш дүктүүн—100,2 хуу күүсеткенин олар СЭКП Тыва обкомунга болгаш республиканың Министрлер Чөвүлелинге рапорттаан. Мыйыстыг бода малды өстүрериниң планы 100,1 хуу, хойнуу—102 хуу болгаш чылгыныы—100,3 хуу ныдыр күүсеттинген.

Ам совхозтуң малчыннары мал ыштагладыышкынын үлегерлиг эрттирер болгаш продукция бүдүрерин беш чылдың дөртү чылында улам көвүдедириниң быжыг үндезинин турлузар дээш бүгү күжениишкиннерин салып турар.

Т. СЕРМАВКИН.

ДАГЖЫЛАРНЫҢ ЧЕДИИШКИНИ

1978 чылдың планын доллур болгаш ажыр күүседир база бүдүрүлгениң ажыктынын болгаш ажылдың шынарын бедидери дээш демиселди күштелдирери-биле социалистиг чарышты калбартыр дугайында СЭКП Төп Комитединиң, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ Төп Комитединиң Чагаазын Кач-Хем хөмүр-даш разрезиниң коллективи бо чылдың эрезинде танышкаш, планныг онаалдаларны болгаш социалистиг хүлээлгелерни хуусаа бетинде күүседирин аазаан. Дагжыларның сөглээн сөзү ажыл-херээ-биле карышпаан.

Онгу беш чылдың үшкү чылының планныг онаалдазын декабрьниң 15-те күүсеткенин рапорттаан. Бо хүнге чедир даалгадан ажыр 50 муң тонна ажыг хөмүр-даш ты хереглекчилерге берген. Дагжылар бо чылын 6130 муң рубльдиг продукциязын сайгарган, ол болза чыл даалгаындан 320 муң рубль ажыр турар.

Хөмүр-даш разрезиниң ажыл-ишчилери боттарынга алган хүлээлгелерин күүседир дээш социалистиг чарышка идепкейлиг киржип, планны ажыр боттандырарынга төлептиг үлүүн киргеннер. Дыка хөй экскаваторщиктер, чолаачылар, бульдозеристер, өрүмнекчилер, септекчилер онгу беш чылдың планын ажыр күүсеткеш, 1979 чылдың үлүүнде ажылдан турарлар. Оларга экскаватор машинистери В. Гончаров, В. Курин, А. Галкин, А. Дондук, БелАЗ-тар чолаачылары Я. Чебодаев, Н. Кудачин, Н. Гуляенко, В. Никитин, бульдозеристер А. Фроленко, О. Даваан болгаш өскелер-даа хамааржыр.

Чадаана участогунуң дагжылары бо чылын эки ажылдаан. Хөмүр-даш, дус казарының планын коллективи күүсеткен.

1979 чылдың плановыг онаалдазын хуусаа бетинде күүседирин дагжылар хүлээнип турарлар.

Х. АЛАШ-ООЛ.

БЕДИК ХҮЛЭЭЭЛГЕ

Тыва АССР-ниң кедээ ажыл-агыйының бүдүрүлгетехниктиг хандырылга талазы-биле Күрүне комитединиң сөөртүлге базазының коллективи 1978 чылдың планының кол кергүзүүлер талазы-биле даалгаларын хуусаа бетинде күүсеткен. Бүгү улустуң социалистиг чарыжынга идепкейлиг киришпишаан, базаның ажылчыннары, инженер-техниктиг ажылдакчылары болгаш албан-хаакчылары онгу беш чылдың дөртү чылында бедиткен социалистиг хүлээлгени алган.

Оларның чамдыктарын көргүзүүлерге мындыг: беш чылдың дөртү чылында бараан саарылгазының планын хуусаа бетинде ССРЭ-ниң чаа Конституциязының ийи чыл оюнда— октябрь 7-де күүседир, иштики чарыгдалларны 15 муң рубльге эвээжедир, ажылагыйларже четчелеттинмээн техника чорударын бүрүн сокадыр, чыл дургузунда 500 литр кывар үүлүү, 12 төнна одаар үүлүү, 2 муң киловаттшак электроэнергияны болгаш 60 гигокалорий чылыг энергиязын качнап алыр дээш, өске-даа үүлдерни хүлээлгеде киирген.

И. ОЛДЫРЕВ.

«ТЫВА КОБАЛЬТ»; СӨЗҮН ЭЭЛЭЭН

Чурттуң мурнакчы бүдүрүлгелериниң онгу беш чылдың үшкү чылының планын хуусаадан эрте күүседир дээш социалистиг чарышты калбартыр дугайында өгелээшкинин республикага эң баштай деткээнперниң бирээзи — «Тыва кобальт» комбинаттың коллективи бодунуң созуун эллээн: тыва металлургтар концентраттыг кобальт бүдүрериниң, бараанныг продукция сайгарарының чыл планын социалистиг хүлээлгеге айытканындан эрте күүседипкенин СЭКП обкомунга. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинге, профоблчөвүлелге болгаш ВЛКСМ обкомунга рапорттаан. Күш-ажылчы рапортта онгу беш чылдың үшкү чылында автоклав, арыглал, транспорт, энергил цехтериниң болгаш өске-даа участоктарның эки ажылын демдеглээн.

Тыва металлургтар СЭКП ТК-ның ноябрь (1978 ч.) Пленумунуң шиитпирлерин, СЭКП ТК-ның Чиргине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневтиң адаа кылган айтыышкыннарын амыдыралга боттандырар быжыг шиитпирлиг 1979 чылче ажылдан киривкен.

ЧУРУКТАРДА: чаа чылдың бүлүүзүнде шалыпчы эллчегде—улуг аппаратчик И. Ф. Евсеев (үстүнде) болгаш арыглал участогунуң мурнакчылары Е. Г. Зникевич, В. А. Барышникова, В. В. Нестеров. Концентраттыг кобальт (ортузунда).

Созу Т. МОНГУШТУУ.

Фотозу А. ЗАЙЦЕВТИН.

ЭЛЧИН ЧЕРИНГЕ ЧОРААН

Алжир Улус Демократтыг Республиканың президентизи, Революстуг чөвүлелдиң даргазы Хуари Бумедьеннин элекке мөчзонинге холбаштыр эштер Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, А. А. Громыко, Д. Ф. Устинов, Б. Н. Пономарев олар АҮДР-ниң Москвада элчин черинге чораан.

Алжир улустуң шынчы оглу, национал-хосталгалыг шимчээшкиннинг кайгамчыктыг ажылдакчызы, араб делегейниң болгаш Африканың күруне база политиктиг көскү ажылдакчызы, Алжирниң ССРЭ-биле найыралдыг харылзааларының болгаш калбак кады ажылдажылгазының идепкейлиг талалакчызы Х. Бумедьеннин турасказалын олар хүндүткен өзулаан болгаш кажыдал дептеринге ат салганнар.

(СЭТА).

ДЕЛЕГАЦИЯ ЧЕДЕ БЕРГЕН

АЛЖИР. (СЭТА). СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнүнге кандидат, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазының бирги оралакчызы В. В. Кузнецов баштаан Совет күруне делегациязы АҮДР-ниң президентизи, Революстуг чөвүлелдиң даргазы Х. Бумедьеннин хөөржүдериниң өзулалынга киржири-биле ында чеде берген.

Совет делегациянын баштыны аэродромга чеде бергеш, алжир улуска таварышкан аар кажыдалга холбаштыр СЭКП ТК-ның Чиргине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтиң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косыгинниң база совет бүгү удуртулганын өмүнээзинден кажыдалды илергейлээн.

ЧОРУПКАН

Куба революциянын 20 чылынга холбашкан байырлалдарга киржири-биле СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, СЭКП Ленинград обкомунуң бирги секретары Г. В. Романов баштаан совет партия-күрүне делегациязы декабрь 29-та Москвадан Гаванаже чорупкан.

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү А. Я. Пельше, СЭКП ТК-ның секретары К. В. Руднаков болгаш албанның өскедаа кижилери аэродромга коэп, делегацияны үдээн.

(СЭТА).

ЧЕДЕ БЕРГЕН

ГАВАНА. (СЭТА). Кубаның Компартиязының ТК-ның ийи-ги секретары, республиканың Күрүне Чөвүлелиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бирги оралакчызы, Кубаның революстуг чепсектиг күштериниң министри, армия генералы Рауль Кастронуң чалаанын өзугаар албан өзулунуң аян-чоруун кылып, ССРЭ-ниң камгалал министриниң бирги оралакчызы, Совет Эвилелиниң Маршалы С. Л. Соколов ында чеде берген.

«Хосе Марти» деп делегей аэропортунга хүндүлүг аалчыларны эш Рауль Кастро болгаш Кубаның өске-даа шериг начальниктери уткуп алган. Совет шериг делегациязы куба революциянын тиилелгелериниң 20 чыл оюнга холбашкан байырлалдарга киржир.

Тыеаның найысылалы—Кызылда Чаа чылдың өлказы.

СОҢГУЛДАЛАРГА УТКУШТУР

● **МОСКВА.** Найысылалда СЭКП Бабушкин райкому агитпунктулар удуртукчулары болгаш политинформаторлары-биле кады «ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга уткуштур» деп темалыг семинарны эрттирген. Оон киржикчилери СЭКП ТК-ның ноябрь (1978 ч.) Пленумунуң шиитпирлерин пропагандалаар талазы-биле агитация коллективтериниң соңгулаларын чугаалашкан болгаш ажыл дуржулгазын солушкан.

Агитпунктуларны шимээр талазы-биле сүмелерни, кылыр беседаларның темаларын ажылдап кылган, литературалардың дамзызын белеткээн. Районда пропаганда ажылын дөрт муң агитаторлар чорудуп турар. Эртемденнерниң, кедээ ажыл-агыйның янзы-бүрү адырларының специалистериниң агитпунктуларга чорудар лекцияларының кол темаларында ССРЭ Конституциязы, совет соңгулда системазы, СЭКП-ниң иштики болгаш даштыкы политиказы кирип турар.

● **ОДЕССА.** Акы-дунма Вьетнамның эриктеринче эжиндирип бар чоруур «Иркутск» деп теплоходтуң агитпунктузу ССРЭ-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле белеткел ажылын эгелээн. Теплоходтуң агитаторлары чурттуң күруне эрге-чагыргазының дээди органынга соңгулда дугайында хөөйлуну далайжыларга таныштырар, «ССРЭ—мээн Төрээн чуртум», «Октябрьның Төрээн чуртунуң хөөйлулары», «Бистиң күш-ажылывысты — сеңээ Төрээн чурт!» деп беседаларны эрттирер.

Кара далай пароходствозунуң ыраккы эжиндиришкинде судноларынга ийи чус ажыг агитпунктуларны тургускан. Оларны литературалар-биле дерээн, ажыл планнарын тургускан.

● **БАКУ.** Азербайжанда Сабирабад районда «Аврора» колхозтуң ажыл-ишчилери хөвеи болгаш тараа культураларының дужудунуң талазы-биле беш чылдың деннелинче үнген. Сөөлгү каш чылдарда колхозтуң акша орулгазы ийи катап өскен, колхозчуларның ажыл төлевири улгаткан. Бо чүүлдерниң дутайын механизатор Х. Мардалиев бодунуң соңгукчуларынга чугаалап берген.

Агитаторнуң блокнодунда ындыг чижектер хөй. Соңгулдадан соңгулдага чедир уеде ук суурда чаа клуб, ортумак школа ажыглалда кирген, автоматтыг телефон станциязын, амыдырал хандырылга комбинадын, уруглар садын тудуп турар. Ажыл-агыйның хөренгизи-биле колхозчуларга 60 чуртталга бажынын тудуп берген.

● **ТБИЛИСИ.** Хоорайның чаа району—Глданьда аныяк соңгукчуларның клубун ажыткан. «Совет Конституция—эң не демократтыг», «Мен—Совет Эвилелиниң хамаатызы мен» деп темаларга лекцияларны ында номчуп эгелээн. Дагларда суурларже агитмашиналар чорупкан. Грузияның найысылалының болгаш өске-даа хоорайларның лекторлары СЭКП ТК-ның ноябрь (1978 ч.) Пленумунуң шиитпирлеринге холбашкан беседаларны чорудуп турар. Республиканың 88 муң агитаторлары болгаш политинформаторлары соңгулда белеткелинде киржип турар.

СЭТА-ның корр.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутаттарынга кандидаттар

ДЕПШИДИАГЕЗИ

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутаттарынга кандидаттар депшидери чуртка политиктиг болгаш күш-ажылчы бедик көдүрүүшкүнүн байдалында уламчылап турар.

Чурттуң күруне эрге-чагыргазының дээди органынче күш-ажылчы коллективтер эң төлептиг, эң-не ат-алдарлыг кижилерни депшилип турар. Баштайгы кандидаттарының аразында олар СЭКП-ниң болгаш Совет күрүнениң удуртукчуларын адаан турарлар.

Москваның И. А. Лихачев аттыг автозаводунуң хөй муң кижилиг коллективиниң төлээлекчилери соңгулда мурнунуң хуралынга бедик көдүрүүшкүнүг чыгыып келген.

Амгы үениң политика болгаш күруне талазы-биле шыгыраңгай удуртукчузу, тайбың дээш чалбыыштыг болгаш турушту демиселчи—СЭКП ТК-ның Чиргине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневти ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутаттарынга кандидат кылдыр депшидер дугайында слесарь-инструментальщик, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры В. С. Павловскийниң саналын чаңгыс эп-сеткилдиг күүлдүгүнүн уткаан.

Ол саналды деткээш, слесарь-чолаачы, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры А. Я. Манахтин ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутадынга кандидат кылдыр ол заводтун чиргине директору П. Д. Бородинни адаан.

Москва хоорайның Пролетарский соңгулда округундан ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилел Совединиң депутаттарының кандидаттарынга **Леонид Ильич Брежневти** болгаш **Павел Дмитриевич Бородинни** депшидерин хурал чаңгыс үн-биле доктааткан.

Челябинскиниң металлургия заводунга соңгулда мурнунуң хөй кижилиг хуралы болуп, оон киржикчилери чурттуң эрге-чагыргазының дээди органының депутаттарының кандидаттарынга СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, СЭКП ТК-ның секретары **Михаил Андреевич Суслову** болгаш заводтуң улуг вальцовщиги, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры **Илья Андреевич Акимову** депшидерин чаңгыс эп-сеткилдиг доктааткан.

Тула областың Новомосковскиде «Азот» дээр кыдыгыышкынының хуралы аммиак бүдүрүлгезиниң оператору Б. К. Чистяковтуң саналын өзугаар СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, СЭКП ТК-ның секретары **Константин Устинович Черненкону** болгаш аммиак бүдүрүлгезиниң аппаратчызы, партия кежигүнү эвес **Маргарита Константиновна Кочеваны** депшидер дугайында доктаадды улуг көдүрүүшкүн-биле хүлээп алган.

Москва областың Люберцыда хевис комбинадының ажыл-ишчилери соңгулда мурнунуң хуралынга СЭКП-ниң иштики болгаш даштыкы политиказын чүүлдүзүүлеп сестерлиг плакаттарлыг болгаш транспарантылдарлыг келгеннер. СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнүге кандидат, ССРЭ-ниң культура министри **Петр Нилович Демичевти** Люберцының соңгулда округундан ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилел Совединиң депутадынга кандидат кылдыр депшиткен.

Горький областың Емельянов аттыг колхозунга болган хурал Городецкиниң соңгулда округундан ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилел Совединиң депутаттарының кандидаттарынга **Леонид Ильич Брежневти** болгаш машиналыг саалда оператору, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры **Нина Михайловна Гужованы** чаңгыс эп-сеткилдиг депшиткен.

Өрүмнээр ажылдарның Туймазин эргелелинге болган соңгулда мурнунуң хуралының киржикчилери өрүмнекчи Б. Ш. Закировтуң саналын деткип, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниң Күрүнениң айыл чок чер комитединиң даргазы **Юрий Владимирович Андроповту** болгаш өрүмнекчи мастер, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры **Хатмулла Асылгареевич Султановту** бир үн-биле депшиткен.

Волгоградтың трактор заводунуң кызыл лозунгар болгаш транспарантылар-биле шиметтинген Культура ордузунга соңгулда мурнунуң хуралы болган. Маадыр хоорайның трактор кылыкчыларының мурнуудан будүрүлгениң партком секретары В. М. Баландиниң саналын өзугаар Волгоградтың соңгулда округундан ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилел Совединиң депутаттарының кандидаттарынга **Леонид Ильич Брежневти** болгаш машиналыг саалда оператору, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры **Нина Михайловна Гужованы** чаңгыс эп-сеткилдиг депшиткен.

Приморьениң «Бор» дээр будүрүлге каттыжышкынының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының болгаш албан-хаакчыларының соңгулда мурнунуң хуралы Артём соңгулда округундан ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилел Совединиң депутаттарынга кандидаттар кылдыр СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, СЭКП ТК-ның чаныда Партийжи контроль комитединиң даргазы **Арвид Янович Пельшени** болгаш рудник экскаватерунуң машинизи **Иван Макарович Козловту** депшидерин чаңгыс үн-биле шиитпирлээн.

Ленинградтың В. И. Ленин аттыг оптика-механика каттыжышкынының соңгулда мурнунуң хуралы политиктиг улуг көдүрүүшкүнүнүң байдалынга эрткен. Оон киржикчилери Калинин соңгулда округундан ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилел Со-

(Төнүзү 3-кү арыда).

БЕДИК ИДЕПКЕЙНИҢ БАЙДАЛЫНДА

Байыр чедирген

Чаа чылдың байырының өдүүзүнде СЭКП обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң адреазинге байыр чедирген телеграммалар келгээн. Бистиң республиканың ажылчы чоннарынга СЭКП Бурят обкому, Бурят АССР-ниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш Министрлер Чөвүлели, СЭКП Якут обкому, Якут АССР-ниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш Министрлер Чөвүлели, партияның Алтай, Красноярск крайкомнары, СЭКП Иркутск, Даг-Алтай болгаш Хакас, Чита обкомнары база облкуускомнар, Сибирьниң Кызыл Тук орденниг Шериг округунуң Шериг чөвүлели болгаш Политиктиг эргелели Чаа чыл таварыштыр байыр чедирген.

Чаа чылдың байыр чедириишкинин болгаш коммунизм тургузуушкунунга улуг чедиишкиннерни МАРН-ның Завхан аймак комитединиң база ажылчы чоннарының, завхан аймак күүскому күүсеп.

Совет көдээниң кижилери

ШЕКПЭЭРЖИЛЕРДЕ

Кыштың туман, соогу хүн келген тудум дыңзып, ховуларның, дагларның одларын шыпкан хар, хөртүк чоорту улгадып, шагның берге үеэ—кыш бодунун эолчээнче кирген. Ынчалза-даа малчыннарның хей-атдының бедиин, сагыш-сеткилиниң сергээн, хүлээнген ажыл-хереэнге харысалгалының коданнарга чораан көрүп чордувус.

Совхозтуң ажыл-хереэн, малчыннар кыштыг кичаар арттырып турарын партком секретары Маадат-оол Бичe-оолович Кара-Сал Каткылыг дагларында кыштагларже үнүп олурган машинаның соңгазын өттүр көрүп, салган айтырыгларывысты саадал чокка харылап, саңтүүнү мурнувуста орукта харда бижип каан чүве дег чугаалап чорду.

Кайнаар-даа көөрге, коданкодан хойлар оттап чоруур. Кырлаң ажарга-ла кыштаг-кажаалар, бажың, оглер. Бо девискээрде Бичe-Тейниң № 1 хойжу бригадазының (бригадири Каң-оол Сагдыевич Ооржак) хойжулары кыштап турар. 1978 чылда бригада төрүүр 100 баш хойга онааштыр 104 хураганы камгалап ап, дүк кыргып алырының планын күүсеткен. Ук бригада республикада хойжу бригадалар аразының социалистиг чарыкының ийги черин эзлеп турар. Бригадада мурнакчыларның одуруу доктаамал өзүп келген. Аңаа төрүүр 100 хойдан 110 хураганны камгалап алган Мандакхаа Ооржак болгаш 100 хойдан 100—105 чедир хураганны камгалап алган: Чалгын-оол Ооржак, Күрседи Ооржак, Демир-Маадыр Ооржак, Шыдыраа Монгуш оларны хамаарыштырып болур. Бригадада дуржулгалыг хоочуннар-даа, чаа эгелээн аныяк-даа малчыннар бар. Хоочуннардан Күрседи Ооржак 1965 чылдан бээр хой малдан, чыл бүрүде бедик көргүзүглерни чедип ап келген. Малчының кызымак күш-ажылын партия, чазак үнелеп көргеш, Октябрь Революциязы, Күш-ажылдың Кызыл Тук орденнер болгаш медальдар-биле шаңнаан. Ону партияның XVII Тыва область конференциязының делегадынга соңгуп, эш-өөрү аңаа улуг идегелди көргүскен.

Чамдык аалдарда хой оолдан эгелей берген. Чалгын-оол Ооржактың коданында 50 ажыг, Базыр-оол Ооржактың аалында 30 хире хураган бар апарган, оон-даа өске малчыннарның хойлары оолдап турар.

Өглерге кирерге демдеглел дептерин ханада азып каан турар. Ында малчының социалистиг хүлээлгезин, хой ажаап кадарарының хүн чурумун болгаш коданның девискээринде одарларны кажан, кайы айда ажылаарының схемазын кылып каан болду. Оон ынай ол демдеглелде мал ажылының тускай өртемнилериниң болгаш өске-даа албан-дужаалдыг кижилериниң кажан чораанын, кандыг айтыышкын бергенин, түүү эккелгенин, санитарлыг байдалды-даа бижип турар. Ол дептерни тургускалы моон соңгаар үүү кылын алырын, четпестерни чайладырынга дузалыг болур ужурлуг.

Чамдык коданнарда күжү кошкан турар хойларны үзүп алган азырап турар. Оон аңгыда бүүү хойларга немелде чемнерин чижек норма-биле берип, чылыг суг-биле суттарып турар. Коданнарда улуг досказарларны суг кудуп чылыдары-биле тургускулаап, чамдыктарын бажыңчыгаштар иштинде, бир чамдыызын довурак-оиле кылынадыр хөмгүлеп каан. Суг соөртүлгези амдыызында үзүктелбейн турар. Кол чүве — мал чеми—сиген, саван коданда санында четчири-оиле бар.

Хыраалыг деп черде өедик даглар баары оргулаашта кыштагда аныяк малчын Солун-оол Сарыгларның бажыңынга кирдивис. Чаңгыс өрээл бичии бажың, иштин чугайлап каан. Ортузунда улуг печкалыг. Өг-бүленин чурттап турарының арыг-силии аажок. Боду 11 класс, кадайы 8 класс дооскан аныяк кижилер болду. Дунгужун төрүүр 417 тогдулар хүлээп алган малдан турар. Кажаазында 40 хире тогдуларны тургузу азырап турар, а өскелери—чер одарында.

Совхозтуң Бичe-Тей хойжу бригадазында чедишкиннер-биле чергелештир, чедир кылдынмаан үүүлдер ам-даа хөй. Коданнарда дөмейи кончуг улуг кажаалар бар. Оларның ишти карааңы, соңгаларын кылын хыраа дүй алы берген. Чамдыктарының ишти шык боон турар. Хураган турар үзүктээн кажааларының тары болгаш карааңгыы ажок. Ынчангаш сакманщиктериниң ажылдаар үеэзинде таарымча чок байдалдар бар. Малчыннар чурттаар бажыңнарны мынчага чедир та чүүе септелгезин чорутпаан чүве. Ам чаа-ла маңза, шил эккеп, бажыңнар септээр бызаңчылар кээп турар. Чайын, күзүн чылыг үеде бо ажылче чүүе кичээнгей салбаанын кижи кайгаар. Кижи бодап көөрге, бичии ыяш бажың херек чок, өйүнде даш бажыңны-даа, чунар-бажыңны-даа малчын коданнарга тудуп ап болурунуң аргазы бо совхозта бар. Оон ынай малчыннарда оттулар ыяш эвээш, кажаалар артында шагжагар курган таллар чыткылаар. Өглерде курганган көрженнер одап, ыштадырын турар чоруктар бар.

Амдыызында электри чырыы бо девискээрниң кыштагларында чок. Республиканың электри дамчыдылгазының кол шугуму кыштаглардан ырак эвесте эрткен. Ынчангаш кыштагларже электри чырык киирип алырының эптиг аргазы бар-дыр.

Барыын-Хемчик районнуң «Шекпээр» совхозта чамдык коданнарда малды кыштаглаан турарының байдалы мындыг-дыр. Кол кичээнгейни малдың чаш төлүн камгалап алырынче, бар четпестерни чайладырынче угландырары эргежок чугула.

А. АРАПЧОР,
«Шыныың» тускай корр.

МАКТАЛДЫГ

«Торгалыг» совхозтуң хоочун хойжузу Алексей Ойдупович Шивит-Доржу ол ажылынга ам оң чеди чылдың түүрүн көрүп турар. Төрүүр хойлар кадарган чылдарында Алексей Ойдупович 100 хойга онааштыр 90-дан өрү 105 чедир хураганны менди доруктуруп келген. Ол эрес, кежээ хойжу онгу беш чылдың үшкү шалыпчы чылын эки көргүзүглерлиг доозуп турар. 100 хойга онааштыр 102 хураганны доруктурган хой бүрүзүнден 2,1 кг дүктү кыргып алган.

Мурнакчы хойжу бо кышка ыяк белеткениг алган. Ам оон коданында 420 хой хүр кыштап турар.

Алексей Ойдуповичиниң төлептиг күш-ажылын Төрээн чурт бедии-биле үнелээн. Оон хөрээн «Күш-ажылчы Алдар» орденниң үшкү чергези, Ленинчи юбилей медалы каастап турар.

Н. ДАМДЫН.

Өвүр район.

КЕЗЕЭДЕ МУРНАКЧЫ

«Тээли» совхозтуң Кызыл-Даг салбырының малчыны Чүлдүм Салчакович Достай кызымак күш-ажылы-оиле мактадып турар. Оон малчын стажы он чыл чедип турар. Ол бо чылын Кудук деп черде кыштаан. Оон коданында 678 хураган бар. Чүлдүм Салчакович кыштаглаашкынга эки белеткениг, хойларынга чиртир сигенни бодунуң күжү-биле кезип алган.

Малчының кыштаа арыгшевер. Хураганнарга чем каап бээр саваларны ооду кылган. Оон амыдырал-чуртталгазы культурлуг, шыырак. Ол «Москвич» деп чиик машинаны база садып алган.

И. СЕДИП-ООЛ.

Бай-Тайга район.

ДУРЖУЛГАЗЫ УЛГАТКАН

Баранов биле Татьяна Дулуштериниң өг-бүлези Таңдыда «Коммунизмниң черели» совхозка малчыннар ажыдаала ам 22 чыл чедип турар. Ынчангаш оларның мал ажылынга арга-дуржулгазы-даа улгаткан. Бо чылын олар 100 хойга онааштыр 90 хураган алыр турган, хүлээлгезин ажыр күүседип, бир хойдан 3 кг дүктү кыргаан. Күзүн 15 тонна сигенни кезип алырын аазаап, ону 25 тонна кылдыр белеткен, кыштаанда чедирип алган.

Дуржулгалыг малчын өг-бүле келир чылын 100 баш хойдан 93 хураганны менди камгалап алырын, бир хойдан 2,5 кг дүктү кыргыырын хүлээнген. Ынчангаш амгы үеде хой оолдаашкынына белеткенип, хураганнар тургузар кажааларын хынамчалыг чылыгдап ап турар.

Ө. ООН.

ДУРЖУЛГАЗЫН СОЛУШКАН

Чоокта чаа Чөөн-Хемчик районнуң хереэженнериниң болүк активчилери Барыын-Хемчик районга барып, ында хереэженнер чөвүлелдериниң ажылы-биле танышып, дуржулга солушкан. Улус депутаттарының Ак-Довурак хоорай Советиниң күүскомунуң даргазы З. Ф. Манчина хоорайда хереэженнериниң ажылынын аалчыларга таныштырган. Оон соонда олар ында чоонуң амыдырал хандырылга комбинадында хереэженнер чөвүлелиниң ажыл-ижи-биле танышып, чамдык улуг бүдүрүлгелерни, культура алдан черлерни барып көрген.

Активчилер Кызыл-Мажалык суурда «Чечек» аттыг уруглар садында хереэженнер чөвүлелиниң ажылы-биле база танышын көрген.

СЭКП Барыын-Хемчик райкомунуң хереэженнер ортузунга ажыл чорудар килдизиниң эргелекчизи И. Ш. Очур килдистин ажыл-иживин, районда хереэженнер чөвүлелдериниң ажылын аалчыларга сонуургаткан.

Ылаңгыя «Шекпээр» совхозтуң төвү—Бичe-Тей суурда хереэженнер чөвүлелиниң ажылында солун чүүлдер хөй. Ында агитквартираларга барып, оларның чурттакчы чон ортузунга кижизидилге, культура-массалыг ажылды организастан турары-биле танышкан.

Х. МОНГУШ.

Партияның XVII Тыва область конференциязының делегаттары

ЧАЛГЫННАЛЫЫШКЫН

Суур ам-даа одунгалак. Кылчаннашкан түмен сылдыстар сооктуң дыңзааныи херечилеп турганзыг. Хемчик уну чедиштир туттавланыдан шаңбыс улам өрүлеп, бурулаштап өскеп орган. Юрий Куулар ажыл сөөлүнде «Шын» солуудан СЭКП ТК-ның Чиигиве секретары эш Л. И. Брежневтин «Кур чер» деп чогаалын ночаан, ында чуруттуган кайгамчык кижилер оон сеткилин доюлдурупкан.

Механизатор дашкаар үнүп келгеш кудайның соонче көрген. Өскен-төрээн Чыргакының эртенги салгыны аныяк оолду эргелеткен дег сүйбап, чөөн чүкте Чаламаның кырындан даң хаазы чырып, дээрниң карааңгы шывыы сойлуп олурган. Юрий Куулар салбырның хойжу бригадазынга мал чеми чедирип, үш рейс кылгаш, «МТЗ» маркалыг тракторун гаражта «каң аттар» чанынга тургузуп кааш, келгени ол...

Юрий бажында удуп чыткан оолларын оттурбас дээш бут баштан кылаштап, эртенги суксунун хайындырып, иштиндаштын ажылын кылын четтигипкен.

...Чыргакы салбыры мурнуку чылдарда ажыл-агый талазы-биле хожудан турган болза, ам «Чыраа-Бажы» совхозтуң дээре салбыры анарган. Салбыр, хойжу бригада бедик көргүзүглерни чедип ап, шилчиир вымпелди, совхозтуң дирекциязының, партия, ажылчын комитеттериниң шилчиир Кызыл тугун чаалап алган.

Салбырда быжыглаттынган ижы-бүрү техника сес шактала контора мурнунга чыскаалып, хүннүң ажыл хуваалдазын өзугаар ижы-бүрү угланыышкынларже чоруптар.

Коммунист Юрий Куулар дыңнангыр, биче сеткилдиг, хүлээнген ажыл-хереэнге өзүлүг-ла харысалгалыг механизатор. Кандыг-даа ажылды дагзырга чажам дивес, ону ыаап-ла эчизинге чедирер кижи. Хүлээнген техниказын камныг эдилеп, билдилиг башкарып, коллективтин хүндүткелин чаалап алган. Бо чылдың эрткен айларында 1000 эталон гектарны ажылдап кылгаш, «Чыраа-Бажы» совхозта механизаторлар аразында чарышка тиилекчи болган. Часкы, күскү сезоннуг ажылдар үеэзинде чарышка ол мурнуче кымны-даа киирбейн келген.

1972 чылдан бээр механизатор болуп ажылдан келген коммунист Юрий Самбуевич Куулар Чыргакы салбырында партия эге организациязының секретарының оралакчызы. Ол идепкейлиг ниитичи, Чыргакы суурнуң агиткварталдар концертинге бо-ла киржип, чонга аян туда бээр.

Ону партияның XVII область конференциязының делегадынга соңгааны улуг идегел.

Э. КУУЛАР.

Чөөн-Хемчик район.

БОТТАНГАН КҮЗЕЛ

Маадыр-оол Тюлюшевич Сертип 1960 чылда трактористиниң «Найырал» совхозтуң базазынга организастаан түр курузуп чедишкиннинг дооскап, трактор башкарарының долзу эргезин алган.

Тура-соруктуг аныяк эр ол дорт чыл ажыг үеде «Найырал» совхозтуң шөлдериниге чер аңдарып, күскү үеде төрааа ажаап, дээре ажылдыг механизаторларның бирээзи болуп келген. А 1974 чылда Маадыр-оол Тюлюшевич база бир профессиияны чедип алган. Ол—автомашина чолаачылаарын чедишкиннинг дужаагап, шынаыдганы холга алган. Оон бээр-ле ооң башкарганы 26-84 номерлиг автомашиназы совхозтуң ижы-бүрү чугула ажылдарын күүседип турар. Ооң машиназы чылдың дорт эргилдезинде кезээде белен.

Амгы үеде совхозтуң дирекциязы коммунист Сертипке эң-не харыысалгалыг даалганы берген. Саян мөдындан мал чемин ол соөртүп турар. Чоокта чаа Маадыр-оол Тюлюшевич ооңгу рейстен чаа-ла эөп келген турда, ону фото-чурукка тыртыргаан.

Бодунуң эрес-кежээ ажыды дээш совхозтуң дирекциязы, партком, ажылчын комитеттиден кан-ган удаа шаңнаалмактады алган.

Аныяк коммунист Маадыр-оол Тюлюшевич Сертипке районнуң чоокта чаа болган партия конференциязының делегаттары улуг идегелди көргүзүп, ону областың XVII партия конференциязының делегадынга соңгаанар.

И. КЕЛИК-СЕНГИ.

ЧУРУКТА: М. Т. Сертип.
А. СОКУРОВТУҢ фотозу.

Кожа ажыл-агыйларда

«АЛДАН-МААДЫР»

«Алдан-Маадыр» совхозтуң девискээринде Манчүрек, Ак, Сайырлар-биле аргыжар орук белдириниң үстүү чартында кыштааны Тей-Аразы дээр. Болап эрткен-дүшкен кижилер даады-ла ак өннүг хойлар кадарган, ала аът мунган аныяк эрни бо-ла көөр. Ол болза Ыдын-оол Ак-кысович Монгуш-тур.

Оон адазы Ак-кыс Монгуш бичиизиниден-не өскүс калган ургуларын ооду өстүрүп, өөредип, кижизидип каан. 1966 чылда ортун оглу шериеден халажып кээрге, ол дыка-ла амыраан. Мөөн орнумга малчыннан ажылдан болур кижи бо-ладыр деп ол иштинде бодавышаан, ындыг-даа болза аныяк кижиниң күзел-соруун кым билир деп база аңгаанган. Ынчалзажок хөөчүн малчының идегээни хаас барбан: Ыдын-оол адазының кодан хөөн хүлээп алган, кадара берген. Ол дуржулгалыг малчыннарның арга-сүмезин айтырып, түүкүлдүү-биле шиңгээдип ап, бодунуң кызымаккайы-биле хүлээнген ажылынга шоолуг ур-даа болбайн мергежий берген. Комсомолчу малчын өг-бүле Ыдын-оол биле Ира Монгуштар чылдын-на багай эвес көргүзүглерни чедип ап, удаа-дараа шаңнадып, мактадып келген.

Оргу-Шөлге комсомолчу-аныяктарның хойжу бригадазын тургусканда Ыдын-оол Ак-кысович ол бригаданың малчыннарының бирээзи апарган. Ол сөөлгү чылдарда төрүүр 100 хойга онааштыр 90-дан 110 чедир хураганнарны камгалап ап, доруктуруп келген. Бо күзүн 20 тонна сигенни кезип белеткээш, кыштаанда чедирген, 30 тонна курган өдекти бөлүп алган.

Ыдын-оол Ак-кысович бо чылын чиик эвес хүлээлгени алган: 100 хойга онааштыр 120 хураганны камгалап, доруктурар. Ынчангаш бо хүннерде хой оолдаашкынына ыяк белеткениг турар.

К. МОНГУШ

«СҮТ-ХӨЛ»

Алдыы-Каргал—кызаа, кашпал хем, оон дамырак кара суглары кыжын-даа донмас, шулурткайнып дагжавышаан, шуралыктан бадып чыдар. Оон карандылыг мөөстериниде чатылып оттаан өшкүлерни хем ишти-биле эрткен кижи бо-ла көрүп болур. Ол «Сүт-Хөл» совхозтуң Ишкин салбырының өшкү кадарчыларының бирээзи Болат-оол Борбакович Ооржактың малдаан коданы-дыр.

Мурнакчы малчын ол ажылга киргенден бээр ам он беш чыл ажып турар болгаш чыл бүрүде багай эвес көргүзүглерни чедип ап келген. Бо чылын ол 100 өшкүге онааштыр 90 анай алыр хүлээлгелиг тургаш, 93-түү ап, бир өшкүден 650 грамм чедир чоокту кыргып алган.

Болат-оол Борбакович өдек-быштаан ой-шаанда баш удур септеп белеткеп ап чаңчыккан. Амгы үеде ол бо чылгы 380 баш анайны кадарып турар. Чайын оларны Алдыы-Каргалдың кур оттуг черлеринге семиртип алган болгаш кыштап турары хүр-менди, семис-шыырак. Малчын коданда девискээринин одар-белчиирин камныг ажыглап турар. Ол бодунуң күжү-биле Өртен-Арыг деп черде чаа кажааны, бажыңны тудуп, 15 тонна сигенни кезип белеткеп алган. Дуржулгалыг малчының чедишкиннинг ажылдан чоруурунга оон кадайы болгаш бүзүрелдиг дузалакчызы Надежда Суваковна Ооржактың киирип келген үлүг-хуузу улуг.

С. ТЮЛЮШ.

Чөөн-Хемчик район.

Чагаалар дончулалы

ДЕТКИП ЧҮҮЛДҮГЗҮНМҮШААН

Ногаа, кратофель-биле чонну хандырарары эң негелдиг айтырыгларның бирээзи. СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.) Пленумунга бо талазы-биле онза кичээнгейни салган. Ногаалар, картофель бүдүрерни ковудедири-биле колхозларга, совхозларга ол культураларның тарыга шөлүн калбартып, чүүле ногаа, картофель өстүрер специализастаттынган ажыл-агыйларны тургузуп турар. Ол бүүү хемчеглер эндир харын. Ынчалзажок чүүле ногаа, картофель өстүрер ажыл-агыйларның бүлүрген продукциязының күсели-биле үлетпүрлүг хоорайларның, ажылчын суурларның, көдээнин бүүү чурттакчыларының өзүп турар хереглелин хандырары берге. Ону барымдаалап алырга, хоорайда-даа, көдээ суурларда-да өрегеге бүрүзү бажыңының чанынга ногаа аймаан, картофельди хире-шаа-биле тарып олуртканц, ол үнелиг азып-чем культуралары-биле боттарын хандыртынары эргежок чугула болуп турар. Чонну ногаа, картофель-биле хандырарының айтырын чамдык чергезинде ынчаар шиитпирлеп болур.

А. Даржайның «Шын» солуунга парлаттынган «Кедээже чагаалында» чогум-на хүннүң негелдиг ол айтырыгын көлүрүп турар. Ук айтырытта хамаарыштыр авторлардан редакциядга хой санныг чагаалар келгилээн. Оларның хой пуруузун чугаалажып көөрү-биле солуунга парлап үндүрген. Ам бо темага хамаарышкан бөлүк чагаалларның дончуулалын парладывыс.

«Кедээже чагааның» авторунуң төрээн чурту Булуң-Терек суурдан харыы чагаа келген. Ында чугаалап турары болза: «Кедээже чагааны» Булуң-Терек суурнуң бүүү хереэженнериниң отчет-соңгулдалыг хуралынга ийги айтырыг кылдыр тургускаш, чугаалажып көрдүвүс. Ногаа, картофель тарып өстүрер чаагай чаңчылды катап тургузар дугайында чугаа хуралга шыңгыы болган. Оон соонда хереэженнер чөвүлелиниң төлөлекчилери суурнуң бүүү өрегелерин кезип, кым ногаа аймаа тарып өстүрүп, а кым ону кыабайн турарын хынап көрген болгаш оон түүнелин көдээ Советке үндүрген.

Сөөлгү үш-дөрт чылдарда Булуң-Терек суурга ногаа аймаан тарып өстүрери эжижээн, ону мындыг саннар херечилеп турар. Суурда шупту 230 ажыг өрегениң иштинден 137 өреге картофельди, а 34 өреге—ногаа аймаан тарып турар. Совхоз 1978 чылда элэн хемчеэлдиг эки кур черни ажылчыларга ногаа, картофель олуртуу-биле чарып белеткеп берген. Бо талазы-биле эң-не берге чүүе—ногаа аймаанын үрезинин тып алыры. Кызымак, ажылгыр улус үрезинин өске черлерден тыптынып ап турар. Үрезин тыптынарынга «Ак-Туруг» совхозтуң дирекциязы ажылчыларга дузалаары эргежок чугула...

Улус депутаттарының Кызыл-Даг көдээ Советиниң күүскомунуң даргазы Т. Чечек-оолдуң болгаш хереэженнер чөвүлелиниң даргаары Х. Даржайның чорутканы, үстүнде кирген чагаазында өске-даа солун бодалдар илереттинген болгаш ногаа, картофель өстүрер талазы-биле ажылдың чамдык дуржулгазын көргүскен.

Баян-Кол суурнуң хереэженнер чөвүлели (даргазы Эвир Дензинмаа) чурттакчыларның өстүрген ногааларының, оон белеткеп кылган азып-чемниң делгелгезин чыл бүрүде организастап турар—деп. Б. Багыт-оол оон бижип турар.—Черниң кежин—ногааны өстүрүп, ону четтирип алыгга берген дуржулгалыг ногаажыдар бистиң Баян-Кол суурда эвээш эвес. Оларга школа ажылчыннары Серээ Дажымаа, Седен Донгур-Кара, Полина Далаажык, эмнелге ажылдакчызы Александра Даш-оол, диспетчер Вера Дартай-оол, гостиница эргелекчизи Седен Долума болгаш өскелер-даа хамааржыр. Бо айыткан ногаажылар боттарының арга-дуржулгазын өскелерге дамчыдыы, ногаалар өстүрерин чон ортузунга суртаалдап турар. Ногаалар делгелгези ол культураларны пропагандалаарынга улуг рольлу ойнап турар.

«Май 1» совхозтан Д. Аир-Савааның дыңнатканы болза: Тожу районда ногаалар, картофель өстүрүп болбас суур чок. Сыстыг-Хем, Тоора-Хем суурларга чурттакчылар ногаа аймаан 1930 чылдан бээр тарып өстүрүп келген. Чижээ, «Май 1» совхозка 1969 чылга чедир 22 га черге картофель тарып олуртуп, оон эки дужуттуг ап, суурнуң чурттакчыларын, школаны, уруглар албан черлерин картофель-биле хандырыр. Оон аңгыда 60—70 тонна хире үрезинни-даа шыгжап ап турган. Ам байдал көңгүс өскерилген. Сөөлгү чылдарда совхоз картофель тарывастаан, тарыза-даа 5 гадан көвүдетпес апарган. Эки ажаавас, хайгааравас болгаанда, оон дужуду ковчуг куду, а чамдыкта шүүт холга алыр чүве чок болгулаар. Мурнунда тарып өстүрүп турган культураны ам кээп совхозтуң тарнавас апарганы эдептиг-дир. Улам дешпинр туржук, дедир баарга хоржок, «Май 1» соахоз ногаа, картофель ажылын катап чорутса чогуур. Ийи суурнуң чурттакчыларындан 67 өреге картофельди боттарынга четчир кылдыр тарып ап турар. Ынчалзажок чамдык кижилер ногаа, картофель олуртканы черин кажаалавайн, ону малга бастырып каары хараадаанчыг-дыр. Моон соңгаар Ий суурда өреге бүрүзү ногаа, картофель олуртурун, оон кажаа-хораазын тударын Ий көдээ Совети чедип алза чогуур.

«Кызыл тараачын» совхозтуң Эөрбек суурнуң чурттакчылары ногаа, картофель тарып олуртпайн турарын Х. Монгуш шүүмүүлеп бижээн. Ынчалаажок бо авторнуң чагаазында үнелиг саналдар база бар. Чижээ, Эөрбек суурнуң чурттакчыларының ногаа өстүрериниге ында салбыр баштаар чери практиктиг дуза көргүзүп, черни тускайлаап, ону аңдарып, суттарар буга-сумунуң тыртын бээри күзенчиг деп, авторнуң бижээни чөптүг. Ол айтырыгны салбырның удуртуучулары 1979 чылда өөрениг көөр дээрниге идегээр апаар.

«Баян-Тала суур Чөөн-Хемчик районда эки суурларның бирээзинге санадын турар. Ол чыл келген тудум уламна чаагайжын турар. Ынчалзажок хараадаанчыг четпес чүве—оон чурттакчыларының ногаа аймаан тарып өстүрбейн турары. Картофельди каш-ла өреге тарып олуртур. Ногаа тарыыр улус шүүт чок. Бажыңнарның хөй кезинниң херимнериниң иштя курут, чүүле чашпан, бок сиген үнген болуп турар. Мен бодан көөрүмге, ол дээрге ажыл-агыйжы эвес чорук-тур. Черни шак ынчаар хумага чок ажыглаарга кайын болур боор! Бажың чанының участогунга бок үнүштер чашпаннар эвес, а ногаалар, тарымал тоорук, өң-баазын чечектер үнер ужурлуг». Бо одуругларны О. Саймының чагаазындан алган.

«Шынның» бижикчилери Чөөн-Хемчиктен М. Өргүмү, Кызыл-Мажалыктан Н. Хомушку олар «Кедээже чагааны» деткивишаан, боттарының чурттап турар черлериниде байдалды редакциаже чагаазынга тодаргай бижээн.

РЕДАКЦИЯДАН: «Ногаажының булуңу» деп тускай булуңну «Шын» солунда тургускан. Ону айда үш катап үндүрүп турар. Кышкы үеде «Ногаажының булуңунга» ногаа өстүрериниге хамаарышкан теоретиктиг чүүлдерни, кышкычаскы үеде чүү белеткеп алырынга, чүү кылырынга практиктиг сумелерни парлаар апаар. Ук булуңну тускай агроном эртемниг кижи чорудар.

Ам «Шынның» номчукчулары чер-черде ногаа аймаа өстүрүп турар мурнакчыларның арга-дуржулгазын, азы боттары-даа ногааларны канчаар тарып өстүрүп турарын, тодаргайларга практиктиг ажыл-хереқтерни бижизе чогуур.

Төмунуң делгемнери. Ажыктыг мал—ниити кадарарынга Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Д. Д. Эрестолдуң уруу Оксана чаңчыккан, ону чуруктан көрүнер.

А. АИРНИҢ фотозу.

БЕДИК ИДЕПКЕЙНИҢ БАЙДАЛЫНДА

(Эгеси 1-ги арында).

депутаттарының
рына СЭКП ТК-
ңгине секретары,
Дээди Советинин
унуң Даргазы
Ильич Брежневти
ы каттыжыышкыны-
не директору, Ле-
циалдық лауреады,
т Күш-ажылдың
Михаил Панфи-
иловту чаңгыс үн-
дерин докладтаган.
ин «Химволокно»
үлге каттыжыыш-
коллективиниң соц-
унуң хуралы Ка-
ңгулда округундан
Дээди Советинин
р Советинин де-
кандидат кылдыр
ың Политбюро ке-
кандидат, СЭКП
кретары Борис Ни-
кономаревту деп-

ольъ» бүдүрүлге
пкынының «Май-
азының коллекти-
алы Ростов облас-
соңгулда округун-
ин Дээди Совети-
Советинин депу-
ндидадына СЭКП
литбюро кежигү-
дат, РСФСР-ин
Човулелиниң
Михаил Сергеевич
ы бир эп-сет-
нар.

бластың Кинешма
Красноволжски-
азын комбинады-
ун улуг залына
болгаш албан-
соңгулда мурну-
ына чыылган. Күн-
агыргазының дээ-
га соңгулда совет
улуг байырлал
ын оон киржик-
егээш, Кинешма-
да округундан
Дээди Советинин
едининиң депута-
ндидат кылдыр
ының секретары
ьевич Капитонов-
ни докладтаган.
рге-чагыргазының

дээди органына соңгулдаларга сибирьжилер бүгү улустуң байырлалынга ыышкаш кылдыр белеткеннин турар. Партияның экономиктиг политиказын, Сибирьниң болгаш Ыраажы Чоон чүктүү бүдүрүкчү күштерин хөгжүдүрүн дүргедиринче улаштаган оон политиказын сибирьжилер иин-биле чүүлдүгүнүн турарын демдеглээш, Красноярскиниң химиктиг волокно заводунга болган хуралга Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры артыкчы Н. Ф. Бураковаа Ленинский соңгулда округундан ССРЭ-ниң Дээди Советинин Эвилел Советинин депутатынын кандидадынга СЭКП ТК-ның секретары Владимир Иванович Долгихти деп шидерин саналдаарга, олурганнар ол саналды чаңгыс эп-сеткилдиг деткээннер.

Новосибирск областың «Чикский» совхозунуң ажыл-ишчилериниң соңгулда мурнунуң хуралы Эвилел Советинге соңгулда талазы-биле Барабиниң соңгулда округундан ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутаттарының кандидаттарынга Леонид Ильич Брежневти болгаш совхозтуң механизатору Алексей Семенович Федоровту бир үн-биле деп-шиткен.

Кубаньның юдээ ажылагый институдунуң соңгулда мурнунуң хуралынга оон ректору экономика эртемнериниң доктору И. Т. Трубилин чүве чугаалаан, төрөөн Коммунистиг партиязын долгандыр сырый каттышкан совет кижилер Дээди Советке соңгулдаларга аажок улуг политиктиг кедүрлүүшкүнүн байдалында белеткеннин турарын демдеглевишаан, институттуң база «Кубань» болгаш «Краснодарский» дээр өөредилгедүржүлга ажыл-агыйларының коллективтериниң мурнундан Дээди Советтиң депутадының кандидадынга СЭКП ТК-ның секретары М. В. Зимяниниң деп-шидерин ол саналдаан. РСФСР-деп Национаддар Советинге соңгулдалар талазы-биле Краснодарның соңгулда округундан ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутадының кандидадынга Михаил Васильевич Зимяниниң деп-шидерин хурал доктаатка.

Ижевскиниң ССРЭ-ниң 50 чылы аттыг металлургия заводунуң ынчы хуралынга Ижевскиниң соңгулда округундан ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутаттарынга кандидаттар кылдыр Леонид Ильич Брежневти болгаш кан азалдирикчизи Аркадий Александрович Салатовту ажылчы чоннар чаңгыс эп-сеткилдиг деп-шиткен.

Тагилдин вагон кылыкчыларының ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутаттарынга кандидаттар деп-шидерин саналдаарга хуралы заводтуң Культура ордузунга болган.

Бүдүрүлгенин партия комитединин секретары Н. Б. Гаймановка сөс берген. Совет улус Коммунистиг партиязының, оон ленинчи Төп Комитединин удуртулгазы-биле коммунистиг тургузуушкунга соолгу чылдарда чаа-чаа шылгыраңгай чедишкиннерин чедип алган. Бүдүрүлгенин ажыктыын болгаш ажылдың шыпарын бедидер дээш, СЭКП-ниң XXV съездизинин шиитпирлерин амыдыралга чугаажок боттандырар дээш демисел миллион-миллион ажылчы чоннарның хан-дамырындан хөрөө апарган.

Хуралдың вагон кылыр заводунуң коллективинин мурнунда оратор СЭКП ТК-ның секретары Я. П. Рябовту ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутадынга кандидат кылдыр деп-шидерин саналдаан. Ол саналды чүве чугаалаан өске-даа кижилер база деткээн.

Нижний Тагилдин соңгулда округундан ССРЭ-ниң Дээди Советинин Эвилел Советинин депутадының кандидадынга Яков Петрович Рябовту деп-шидер деп докладалды хурал хүлээп алган.

ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутаттарынга кандидаттар деп-шидерин бүгү чүртте уламчылап турар.

(СЭТА).

АКЫ-ДУҢМАЛЫШКЫ ЧОРУК ЁЗУГААР

ТОЛЬЯТТИ. (Куйбышев областы), (СЭТА-ның тускай корр. В. Ионов болгаш А. Сапин). Волганың автомобиль заводунуң коллективи өссадыг чарыштың чаа кыйгырын үндүрген. Заводтуң ажыл-ишчилери социализм делегейинге улуг болуушкун Экономиктиг Дузалажылга Човулелин тургускаанының 30 чыл оюн шалыпчы күш-ажыл-биле демдеглээрин шиитпирлээн. Шалыпчы ээлчег үеэнде акы-дуңма чүрттарның күш-ажылчы коллективтериниң аразында кады ажылдажылганы улам калбартыр, интернационалчы харылаалары хаңылаадыр, бүдүрүлге болгаш әртем-техниктиг мурнакчы дүржүлганы солчурун экилидер.

ВАЗ-тың ажылчын ангызынга төрүттүнген бо инициативаның төөгүзү ыыска. Ук бүдүрүлгенин он бичин ажыг чылдар мурнунда тудуп эгелээн болза, бөгүн ол завод биче дитражтыг чиик машиналар бүдүрер талазыбиле делегейде эң улуг бүдүрүлгелериниң санынга кирген. ВАЗ—будун чартык миллион дербелчин метр шөлдүг, ыыжы амгы үениң 23 муң кежик технологтут дерин-хереклерин тургускан. Завод чылда 700 муң автомобильдерни кылып турар.

ССРЭ-де болгаш социализмниң өске-даа чүрттарында өзүлдениң темизи көстүп көрбөөн бедик темп-биле хөгжүп турар. Чүте дивае, олар улуг тудуг бүрүзүн ынчы күш-биле тудуп турар. ВАЗ—оон тодаргай деречизи. Кажан Волга чоогунуң човуларынга ВАЗ-ның корпустарын тудуп эгелеп турда, «Жигули» деп автомобильди четчелеп бүдүрер кезектерни Болгарияга, Венгрияга, ГДР-ге, Польшага, Чехословакиягa кылып эгелээн. ВАЗ-тың кол конвейериниң ажылдан эгелээн баштайгы хүнүнде социалистиг чүрттарның бүдүрүлгелери боттарының продукциялары ВАЗ-че чорудуп, продукция бүдүрериниң темпизин улгаттырарынга, бүдүрүлгени сайзырангайжылдырынга, машиналарының чаа хевирлерин чогаадып кылырынга дузалажып кирликкен.

«Жигули» делегейниң дыка хөй чүрттарының автомобиль орудунда маңнажы берген. Оны Бельгия болгаш Голландия, Норвегия болгаш Франция, Финляндия болгаш Канада садып ап турар. Ынчалза-даа оны садыглажыр талазы-биле бистиң эң улуг партнёрларывыс социалистиг дем-каттыштырылга чүрттары боор турар. Элээн каш хүннер артерге ВАЗ ЭДЧ чүрттарынче миллион дугаар машинаны чорудар. Завод акы-дуңма чүрттарга машиналарны идегелдиг ажылаарын хандырарынче сагыш салып, ол чүрттарны артык кезектерби-ле четчири-биле хандырып, автосербиз албаның таарыштырарынга дузалап турар. Чыл санында-ла Тольяттиден «автокласстар», бедик мергежилдиг специалистер Болгарияже, Венгрияже, ГДР-же болгаш дем-каттыштырылгазының өске-даа чүрттарынче барып, автосербиз мастерлерни белеткээринге дузалажып турар. Жигулилер хандырылгазының талазы-биле механиктер школазы Тольяттиде ажылдап турар. Завод чүгле бо чылын безин ЭДЧ кежигүннери чүрттарга 1700 специалистерни белеткээн.

Бөгүн ВАЗ-тың конвейериндe «Жигулиниң» алды хевирлерни бүдүрүп турар. Оларның бежинге күрүнеиниң Шынар демдээн тывыскан. Бүдүрүлге марказын бедик тударынга кады ажылдажылга улам калбарын турар. Социалистиг экономика интеграциязының комплекстиг программазын боттандырарынга чүрт бүрүзү дөрт киржип, кады ажылдажылганың чаа солун хевирин тыпкан. Продукция ынчарының талазыбиле калы эрттирин турар семинарлар болгаш әртем-техниктиг конференциялар, машиналарның чаа хевирлерин ажылдан кылырынга киржип турар специалистериниң бот-боттарынче чогаадыкчы командировкалары бот-болуунга ажыктыг уре-дүүнелдерни берип турар. ЭДЧ-ниң тургустуганының 30 чыл оюн күш-ажылчы чедишкиннерби-ле уткуур дээш ВАЗ коллективинин чаа эгелээшкини улуг детимчени алган. «Акы-дуңма чүрттарның чаглары—хуусаа бетинде, бедик шыпарлыг бүдүрер!» деп кыйгырыглар митингиге дыңналып турган. Бо кыйгырыгны чүрттүн өске-даа күш-ажылчы коллективтеринге деткир дөрөөнге бүдүрелин автотудугжулар илергейлөөн.

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

СЭТА болгаш ПМА: КЫСКА ДЫҢНАДЫГЛАР, ТАЙЫЛБЫРЛАР

Даарта – Куба Республиканың национал байырлалы – Хосталга хүнү

КУБА: маадырлыг чээрби чыл

Фидель Кастронуң командылаанны тура-халыкчы армияның өлүмүг согуушкуннарыбиле Кубага америк империализмниң чалчазы — Батистаның ирип-чыдаан диктатуразы буурап дүшкениниң дугайында радиоөөн болгаш солунларның дыңнадыглары бүгү делегейге тарай бергениниңдеп бөөр үр болбаан ышкаш кылдыр сагындырар. Ол 1959 чылдың бирги хүнүнде болган. Куба революция тиндээн. Социалистиг тургузуушкунуң оруун шилип алган баштайгы күрүне Латин Америкага тыптып келген.

Оон бөөр чаа социалистиг Кубаның тургустунуп быжыгарының берге болгаш маадырлыг чээрби чылы эрткен, мынчангаш ол чылдарның тус бүрүзүнде чүртту болгаш оон кижилерни алызындан чаартаан он-он аажок улуг чугула болуушкуннар кирген. Ол дээрге, аграр реформазы-даа, бижик билбес чорукту болгаш ажыл чокталыышкынын уаткааны-даа, кадык камгалалының амгы үедеги системазын тургусканы болгаш өске-даа хөй янзы чүүлдердир.

Революсчу Кубаның чону оон улуг-хуузунга таварышкан бүгү шылгалдаларны алдарлыы-биле тудуп эткен, Совет Эвилелиниң, социалистиг өске-даа чүрттарның эң сеткилдиг деткимче, дузаламчызы-биле амыдыралдың бүгү талаларынга аажок улуг чедишкиннерни чедип алган. Америк империализмниң Кубаны экономиктиг дерин кызамдаашкын-биле боой тудар дээн бүгү оралдажыышкынары буурап дүшкен.

Куба улустуң демисели төөгүлүг бир янзы байдалдарда хөгжүп келген, куба революция чамдык онзагай демдектерлиг болган. Ол чорук социализмче шилчиишкиниң хөй янзы хевирааерлиг болурунуң дугайында, ол болуушкунга чүрт бүрүзү болдунуң чаа чүүлүн киирер дугайында ленинчи теезисти база дагын бадыткаан. Ынчалза-даа куба революция революстуг хөгжүдениң ынчы дүрүм ёзугаар чүүлдериниң база дагын бадыткан турар. Эрге-чагырганы марксисчи-ленинчи партия баштаан ажылчы чоннарга дамчыдып берген социалистиг революция харын национал болгаш социал ёзугуг хосталганың аргаларын чоннуң мурнунга ажыдып бөөр. Куба революция харын бодунуң мурнунга шак ындыг сорулганы салган. Куба болза даштыкы монополиялардың тергиделиниң чери болбаан.

Кубаның экономиктиг чедишкиннери аажок улуг. Революция мурнунда аграрлыг хожудаңгай чүрт турганындан ам Куба эки механизаттыынган, хөй адырлардыг кедээ ажыл-агыйлыг болгаш дүрген хөгжүп орар индустриялыг чүрт апарган. Чаа үлетпүр бүдүрүлгелерни, энергетика комплекстерин түткан, олар чедишкиниг ажылдап турар, экономиканың химия үлетпүрү, кедээ ажыл-агый машина тудуушкуну, тудуг материалдарын бүдүрери дээн чергелиг шуут чаа адырлары тургустунган, 20 чыл дургузунда электроэнергия бүдүрери барык 3 катап, цемент бүдүрери барык дөрт катап көвүдөөн.

Республиканың кедээ ажылагыйга чедишкиннери мырыңай кайгамчык. Куба аспорттуң коз чүүлү—чигир бүдүрери эрткен сезонда барык 7,5 млн. тонна болган. Бо дээрге чүрттүң бүгү төөгүзүнде ийнги удаа эң улуг дүжүт болганы ол.

Партия, күрүне болгаш ажыл-агый тургузуушкуну чедишкиниг калбарын, хөгжүп турар. Социалистиг конституциялыг хүлээп алыр (1975 чыл), күрүне эрге-чагырганының органнарынга соңгулдалар эрттирер болгаш политика-административтиг чаа хуваалданы күштүг болдуруп чорудар дугаймында Кубаның Коммунистиг партиязының бирги съездизинин төөгүлүг шиитпирлери моонбиле холбаштыр оваа улуг ужур-дузалыг болган. Күрүнеии эргелеп башкарарынга шуут киржир арганы чүгле Кубаның эвес, харын бомбүрзектиң барыын талазы чүрттарының бүгү төөгүзүнде чон бир-ле дугаарында херек кылында алган деп, куба удуртукчуларының бирозаа Блас Рока чугаалаан.

Социалистиг Кубаның делегейде ат-алдары хемчээл чок өскен. 1974 чылдың январьда Кубага албаның найыралчы аян-чоруун кылып чораавының үеэнде Гаванага болган массалыг митингге чүве чугаалаан тура СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Советинин Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтиң демдеглээнин ёзугаар алырга, «Амгы үениң делегей амыдыралынга Куба улуг, харын-даа шылгараңгай черни ээлеп турар. Оон өңнүктери аваа ынак, а оон дайзынары оны көөр хөөн чок, Кубаның хөгжүлдезин миллион-миллион кижилер ынакшылдыг хөөн болгаш эп-сеткил каттыштырылгазы-биле көрүп турар».

Империализмниң делегей ареназынга Кубаны часкаанзырадыр дээн оралдажыышкынары түннел чок болган. Хосталга өртүлүү-биле бөгүн чүс чыгам күрүне дипломаттыг харылзааларлыг, ол-даа сан үргүлчү өзүп турар.

Пролетаржы интернационализмниң марксисчи-ленинчи турүштарында быжыы-биле турар Куба хөгжүп орар дыка хөй күрүнелериниң улустарынга улуг дузаны чедирип турар. Куба эмчилер, башкылар, кедээ ажыл-агый специалистери, тудугжулар Анголада, Эфиопияда, Ямайкада, Гайанада болгаш өске-даа чүрттарда ажылдап турар. Даштыкы кыжаныышкыннардан боттарының социалистиг чаалап алыышкыннарын камгалап алырда Ангола Улус Республикага болгаш Эфиопияга бодунуң интернационалчы хүлээлгезин күүсетпишаан, Куба дээштиг дузаны чедиргеен.

Ам бодунуң кайгамчыктыг юбилейин демдеглевишаан, Куба ССРЭ-биле болгаш социалистиг дем каттыштырылгазының өске-даа күрүнелери-биле сырый эвилелге чээрби чыл мурнунда шилип алган оруу-биле быжыг бүзүрелдиг бар чоруур.

А. ВОРОПАЕВ.
(СЭТА).

Гавана.

КЫРЫНДА ЧУРУКТА: Фидель Кастро 1959 чылдың январь сесте Гаванага чедип келген хүнүнде.

АДААНДА ЧУРУКТА: Кубаның найысылалы Гавана. Бо хоорай чүрттүң улуг үлетпүр, әртем болгаш культура төөг апарган.

МТИ—СЭТА-ның фотохрониказы.

КАДЫГ-ДОШКУН ДЕМИСЕЛ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Ажылчы чоннарның эргелериниче монополиялардың халдаашкыннарын ойтур шаап, америк ажылчы чоннарның каржы-дошкун аңгылыг демисели-биле төөгүп турар чыл демдеглеттинген.

Бо чылдың чүгле баштайгы 9 айларының дургузунда АКШ-ка 3975 ажыл соксадыышкыны болган, аваа бүдүн чартык миллион ажылчыннар болгаш албан-хаакчылар киришкен. Боттарының кол эрге-ажыктарын металлургтар, дагжылар, демиронорукчулар, автомобиль кылыкчылары, башкылар болгаш муниципалитеттер, албан-хаакчылары камгалап турган.

Профсоюзиледдериниң үлүгүн келген кол негелдериниң аразында өртек-үеениң дүрген өзүлдези-биле ажыл төлевилелин дүүштүрери, күш-ажылдың байдалдарын экижидери бар болган.

1978 чылда ажылчын ангының элээн каш улуг хөделишкиннери болгулаан. Үш ай ажыг үениң дургузунда 160 муң шахтерлар демисежип келген, 135 муң демиронорукчуларның ажыл соксадыышкыны улуг салдарлыг болган.

Хөй санныг ажыл соксадыышкынының онзагай үүлү болза ажылчы чоннарның өске отрядтарынын соксатканнар-биле өзүп турар эп-сеткил каттыштырышкыны болган. Хөмүрдаш үлетпүрүнге чидиг демиселдің үеэнде дагжыларны автомобиль кылыкчылары, металлистер, нефтичилер болгаш пос-таавычылар деткип, ажыл соксатканнарның фондузунга хөй акша-хереглиин чыгган, оларга аъшчем болгаш илик-хеп-биле дузаламчыны көргүскеннер.

Күш-ажыл биле капиталдың аразында харылзаалар талазы-биле төөгүп турар чыллың түүнелдерин үлүгүп турар бүрүзүз парлалга 1979 чылда ажыл соксадыышкынының демисели улам улуг хемчээлдиг болу берип болур деп дүвүрээшиннби-ле бижээн.

КҮЖЕНИИШКИННИГ ЧЫЛ

БРАЗИЛИЯ. (СЭТА-ның корр.). Төөгүп турар чылда Бразилияның политиктиг календары чугула болуушкунар-биле долдунган. Оларның хөй келин Латин Американың эң улуг чүрттүүн политиктиг болгаш социал-экономиктиг улам ыңай хөгжүлдезинге улуг салдарлыг болур деп, ол черниң тайылбырлакчылары санап турар.

Бразилияның сан-экономиктиг байдалының уламчылаан баисыраан турары, өртек-үеениң соксаал чок өзүлдези ажылчы чоннарның де[illegible] линиң ийдекейжиир[illegible] дурган. Бо чыл чүр[illegible]пүр төөг—Сан-П[illegible] ажыл соксад[illegible] калбак хемчээли-биле демдеглеттинген. Ажылчы чоннарның массалыг ажыл соксадыышкынының онзагай үүлү болза оон киржикчилериниң экономиктиг негелдерби-ле кады политиктиг негелдерни үндүрүп турганы болур. Тус черниң болгаш даштыкы үлетпүр эзелериниң «харагалаашкынындан» хосталырын чедип алыр дээш демисежип турар профсоюзиледдер улам-на улуг рольду ойнай берген. Студентилер шимчэошкини улам-на идеп[illegible] берген.

[illegible] болган президентиниң [illegible]рынга күрү[illegible]ктың чаа [illegible]шерал Ж. [illegible]ин. Ол бодунуң хүлээлгелерин кезер чылдың март айда күүсеп[illegible] эгелээр. Бразилияның амгы үеги политиказын ол улам-чылаар деп турар.

Парлалганың демдеглеп турары-биле алырга, чаа чазан чидиг айтыырларга—инфляцияның бедик деңнелинге, сөдыг балансызының улуг дефицидинге, 40 млрд. доллар четкен даштыкы улуг өрегге таваржыр.

Ноябрьда болган парламент соңгулдаларынга оппозициг күштериниң национал конгресске боттарының турүштарын элээн быжыглаг алганы Бразилияның политиктиг келир үеэнге эвээш эвес ужурдузалыг болур.

Г. ПЕТРОВ.

Т[illegible]

АНКА[illegible]

[illegible] премьер-минист[illegible]

[illegible]рламент хур[illegible]

[illegible]ыг шериг диктатуралы[illegible] турдуларын ораддажып турар.

«Күрүнеиниң бүүн-бүдүн турарынга болгаш чаңгыс [illegible]ниге удурланыышкынна[illegible]ның хөрөөлеп орарын» [illegible]ндаалаан чүрттүң [illegible]лык [illegible]ага онза байдалды [illegible]курга чазан тава[illegible]

[illegible]ЫҢ

[illegible]ь 31

...ШІ-АЖЫЛДЫҢ ХООЧУНУ» МЕДАЛЬ-...ЛЕ ШАҢНААР ДУГАЙЫНДА

...ыва АССР-ниң Дээди Советиниң ...езидиумунуң Чарлыы

(...Эгеси № 299 ...Пында»)

...накаевна Хертек-...-Хөл» совхозтуң
...бар-оолович Хер-...-Хөл» совхозтуң
...амдарович Хер-...-Хөл суурда ортуу ажылчын.
...тековна Селик-...урнакчы» совхозуны.
...шовна Хертекти ...харылзаа белди-...ын.
...гаржаповна Хер-...-Хөл» совхозтуң
...Сандыковна Хер-...-Хөл» совхозтуң
...ыр Данчымырович ...пенсионер.
...амажыковна Хер-...-Хөл» совхозтуң
...Агбаевич Хо-...Бай-Тал» совхозуны.
...Кууларовна Хо-...«Мурнакчы» совхозчыны.
...амажыковна Чаш-...ээли» совхозтуң
...Севээновна Чуду-...«Бай-Тал» совхозчыны.
...ыдаевич Чүль-...ээли» совхозтуң
...мзыраевич Чүль-...пенсионер.
...алчыкович Чүль-...ээли» совхозтуң
...ертековна Чым-...й-Тал» совхозтуң
...ашагарович Шо-...«Мурнакчы» совхозчыны.

...Кемчик район ...азы-биле
...И. Ленин аттыг ...даг-дүүгү»
...ың талазы-биле
...едоровна Воетри-...абрикада бөдүүн ...ар пехте дериг-...машиниси.
...Павловна Домажа-...динте ажылчын.
...Тимофеевна ... — фабрикада ...глаар дериг-хе-...шиниси.
...аповна Козлова-...када бөдүүн руда ...дериг-хереклдер
...овна Конкиниы ... ажылчын хан-...дилиниң ажыл-
...Филипповна Ку-... — фабрикада даг-...аар дериг-херек-...ниси.
...Федоровна Ла-...ЭЦ-те машинист.
...хайловна Мику-...энергия цегинде ...танциязында ма-

Тангытовна Монгушту — даг-дүүгү арыглаар фабриканың ажылчыны.
Инзигая Хадиатуловна Мусалиованы — аспирация болгаш вентиляция тургузуларының машиниси.
Клавдия Николаевна Нелылицинаны — телефонист.
Валентина Ефремовна Побегайлону — фабрикада даг-дүүгү арыглаар дериг-хереклдер машиниси.
Федорова Евлампиевна Полуктованы—фабрикада контролер.
...нна Павловна Савиновны — энергия цегинде харылзаа мотеру.
...ария Афанасьевна Сазонованы — фабрикада түүрметекчи.
Блекпаа Далбый-ооловна Сарыгларны — энергия цегинде техниктиг ажылдакчы.
Воболод Петрович Серовту - рудникте токарь.
Зинаида Сергеевна Смирнованы — даг-дүүгү арыглаар дериг-хереклдер таарыштырыкчызы.
Михаил Георгиевич Старицини — рудникте слесарь.
Галина Соднаевна Ховалыгны—фабрикада ажылчын.
Михаил Ильич Шишкинни — транспорт цегинде бульдозерист.
Мария Зиновьевна Шпеневаны—түлгүүрлер үлекчизи.

«Хемчик» совхоз талазыбиле

Байыты Бойдуновна Саая-ны —ажылчын.
Сенджы Кончуковна Хомушкуу—ажылчын.
Удуп Элбековна Хомушкуну —ажылчын.

«Шекпир» совхоз талазыбиле

Александр Сатович Бавуну—ажылчын.
Николай Намчилович Маадыр-оол—ажылчын.
Бойду анчытович Монгушту—ажылчын.
Чучаармай Халбаевна Монгушт-ажылчын.
Данчуна Биче-ооловна Мынчаан-ажылчын.
Намдак Лопсанович Ооржакты —ажылчын.
Тактанир Ооржаковна Тилей-оолду-ажылчын.

Районда ке бүдүрүлгелер-нициалазы-биле

Инокенти Николаевич Качаевти—раода ажылчын.
Зоя Ильична Кузьминаны — Ак-вуракта амыдырал хандылга комбинадында ажылын.

Чоон-Хемик район тала-биле

«Октябрь чылы» совхозтаны-биле

Барынмаа Шыртамовна Кууларны—сылчын.
Нордуп Чакович Кууларны—пенсионер.
Хүрен Шаловна Кууларны—ажылчын.
Ангыр Бүүевна Монгушту—пенсионер.
Белек Бөовна Монгушту — пенсионер.
Данзы-Белек Шокаровна Монгушту — пенсионер.
Хорлуу Шарыевна Монгушту — ажылчын.
Дамчай Байырович Ондарны —пенсионер.
Данзын-оол Сонамович Ондарны—ажылчын.
Доо-Суу Баазанович Ондарны—ажылчын.
Лопсан-Серен Сонамович Ондарны—пенсионер.
Монгуш Чалзанович Ооржакты — ажылчын.
Алексей Дамдын-оолович Самбууну — пенсионер.
Инин-Хорлуу Конзукпановна Тюлюшту — ажылчын.

СЭКП-ниң XXII съездизин аттыг совхоз талазы-биле

Дадар Диишкин-оолович Кара-Салды — ажылчын.
Бичин-Уруг Сундуевна Ландыкты — ажылчын.
Сендинмаа Сүрүнмаевна Монгушту — ажылчын.
Данзы Чамзырыновна Ондарны — ажылчын.
Дзөкпен Ойдуповна Ооржакты — ажылчын.
Көк Күдерековна Ооржакты — ажылчын.
Маймаа Шойдановна Ооржакты — ажылчын.
Мандарый Доржуевна Саттыы—ажылчын.
Чылбак Эдержиковна Саттыы—ажылчын.
Александра Сюрюкеевна Сесимаапы — ажылчын.

«Сүт-Хөл» совхоз талазы-биле

Данзын-оол Эрен-ооловичи Дулуштуу—пенсионер.
Борбак-оол Мөртей-ооловичи Күжүгетти — ажылчын.
Анай-Көк Самдановна Кууларны — ажылчын.
Екатерина Канчыновна Кууларны — ажылчын.
Сендажы Матпаевна Кууларны — пенсионер.
Дажы Шарапаевич Монгушту—пенсионер.
Дөгүс-оол Байкалович Монгушту — пенсионер.
Доңдук Эрелчинович Монгушту — ажылчын.
Каражык Бурбуевна Монгушту — пенсионер.
Нимажап Самбаевич Монгушту — ажылчын.
Серемаа Сержиимаевна Монгушту — ажылчын.
Чыва Допчаевна Монгушту — ажылчын.
Чылбак Аражыевна Монгушту—ажылчын.
Алмы Даваевна Ондарны—пенсионер.
Доржу Самбаевич Ондарны—пенсионер.
Доржу Шыырапович Ондарны—пенсионер.
Дукуун Ламаевна Ондарны —ажылчын.
Намчалмаа Серемаевна Ондарны — ажылчын.
Оюу Бугажыковна Ондарны — пенсионер.
Сайын-Белек Баазанович Ондарны — пенсионер.
Серенмаа Данзырыновна Ондарны — ажылчын.

(Уланчылыг).

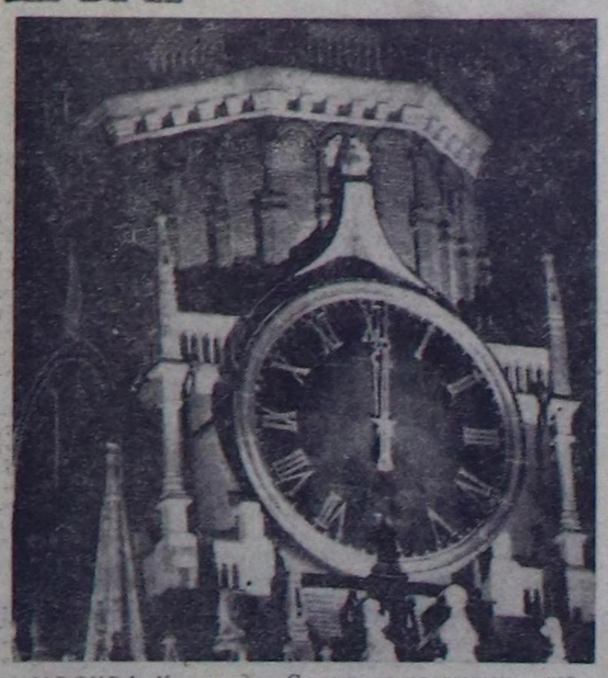

МОСКВА. Кремльдиң Спасск суургазының шагы Чаа чылдың келирин көргүзүп тур.

С. СҮРҮҢ-ООЛ.

ЧАА ЧЫЛДЫҢ ШҮЛҮҮ

Ак-көк дээрни дары ыжы чүдетпеди,
Алдын хүнну кара булут дуглавады,
Чурталгадан —
ажыл-ырдан,
ынакшылдан
Сувуравыс чардыкпаан бис— тайбың турду.
Календарьның саазын санап бижиттинген
Кайгамчык-ла көвей үүле чоруттувус.
Ынчангаштың Эрги чылды:— Ишчи сен!— деп,
Ыры-биле төөгүдүве аткардывыс.
База катап календарьлар астынгылаан,
База бир чыл бажыңнарда кирип келген.
Кижи бүрү
чымыш, ырдан,
ынакшылдан
Аас-кежиин өстүрер дээш туржувуттар
Кижилерниң күзелдери боттанзыннар,
Ада-чурттуң алдары дээш ажылданнар
Шагаавыста
— Эрткен чыл дег, тайбың бол!— деп,
Чаа чылды ынчангаштың йөрээзиннер.

КОДАН-ТАВАА

Төрелдерге, эш-өөрге өг-бүленің мурнундан чаңчыл болган байыр чедириишкиннерин оолдары-биле кады аваазы мээң киржилгем чоокка бижиилеп чорудушкан. Бажыында кылымал ёлказын эптеп тургускан, каастап алган, маскарад хевин база чаартыгылаппкан. Чаа чылдың амданныг чемин шаавыс-биле белеткеп алдывыс деп дыңнаттылар.

А мен... Карак илдигер чүве чок ак палатаның ханаларын, кирген эмчилерниң, сестраларның ак халаттарын, дарт орунуң ак-ак чоорганнарын өйлеп-өйлеп эргий көрүп каан чыдыр мен.

— Кудумчуже көрүнерем! Маналыын! Кодан-тавактап чаап тур!—деп, шприц тудуп алган кирип келген сестравыс өөрүшкүлүг, дыңналдыр чугаалаан, оозун кымга сыкыртырын безин уттушкан, соңгада барып кайгаттына берди.

Ооң мурнунда кежээлерде соңгаже көөрге тунук кара чүве-ле турар болгай.

Ам дээрге... Соңга ынды ак чайт, чырык чаагай, шимчошкинниг, дириг-ле чүве. Ол-бо улуг-улуг, ак-ак кодан-тавак харжыгаштар батса-батса, каттышса-каттышса доктаамал шимчошкинни тургузуп тур. Бертиндээлери улуг-улуг, ыдыындаалары тала бичиилезе-бичиилезе шуптузу черже ооҗум шуужүп баткан ак агым боон, хөрээниң хиндиинден, шуут-ла сылдыстардан батқан дег ышкаш. Оларның черге ооҗум ээп хонуп, ону чымчак таалал-биле бүргеп турганын бодап чыда, аңаа шуглаткан делгем ховуларны, даглар, хемнерни, арга-арыгны каараамга шуут көрүптүм. Кодан-тавактап чагзын-на, чагзын! Делегей ыырына амыралдың агымын, аккыр чаагайын магадылазын-на!

Ол магалыг көрүшке өөйлеткеш, сеткилим, мага-бодум сергек удуй хонга бердим. Дүш деп чүве база элдептиг. Ыындыг-даа болза, бо таварылгада мээң дүжээн дүжүм ол чагган кодан-тавак ак харның, ону магалаан бодаан бодалдарның уржүү-биле тывылган боор.

Чымчак ак кодан-тавак харга шуглаткан ховуларже кожуглуг тракторлар шуужүп үнген. Дыралчыннаттак ээзи харга ыаевишаан, ак ховуларга деп-дескн хемчеолдерге кара овааларны олар арттырып кагды. Удаааанда хаалыг ховулар девис кара кылдыр хуулун, дааш-дидиитиг күчүлүг машиналарның өрткенинің соонда погаан хевис кыдыр хуулду. Өзүп үнген погаан сыптарның сырыйын, бедиин капчаар! Чаш шет үнген арга кыдыы кайдыг боор ийик, чүле ооң-биле децпеп болгу дет. Чаагай дүжүтту, чаа тарааның амданыг хлевин дүжен хондум.

Эртенинде оттун кээрим кодан-таваа ам-даа [illegible] маан тур.

Градусниктер үлеп кирип келген сестравыс эки эртенни күзевишаан, кел чыдар Чаа чылдың байырын бистерге, хайгааралында аарыг кижилерге чедириш, келир чылда кадык чаагай, өөрүшкү маңнайлыг болурувуска бүзүрелин илеретти. Бис база байыр чедирдивис.

Даарта Чаа чыл. Ол чүнү эжюрил деп бодал бишка кирери билек, хондур чаггап кодан-таваан сактып келгеш, шыпан-ла дүште ышкаш чаагай дүжүттү, амданныг хлебти бараалгаар ирги бе деп бодадым. Хар хөй дүжерге, тараа үнер, чаъс хөй чаарга, сиген эки үнер деп чугаа база-ла бар болгай.

Чеже-даа хар, чаъс чагза тараа боду үнүп кээр эвес. Черин биддилиг ажыглап, тарааны өстүрүп, ажаап алыр дээш кижи билиин, күжүн үндүрбес, хүн бүрү кызымак ажылдавас, черниң борымчезин дээш сагыш салбас болза, тараа кайын келир. Бойдуска ынаныр, ооң баарын маңап орар болза түү-даа үнмейн барып болур.

Мээң сагыжымны тараа дугайында бодалдар, ону өстүрүп, ажаап алырының дугайында бодалдар өйбезиниң аргазы чок. Ол бодал бажымдан кыжын-даа, чайын-даа үнмес. Кодан-тавактап чаай бээрге база-ла тараа дугайын бодаанным, дүжүмге чаагай үнген тараа киргенин база таварылга эвес. Ачам Дамдын Монгуш «Тиилелге» совхозтуң хоочун комбайнери, партиялың кыйтырыы-биле Тандының кур черлерин шингээдири-биле бир дугаар келгеннериң бирээзи чүве. Мен бодум Кызылда районнар араазының «Сельхозтехника» каттыжышкынының специализастаан отрядында септекчи-эптекчилеп ажылдап турар мен.

Ажылым аайы ындыг. Республиканың хөй-хөй совхозларына чедип, ховуларын кайы-даа үеде эргип чоруур мен. Шынын чугаалаарга, чамдык ажыл-агыйларда черни ажыглап турары, тараа, дүжүт дээш демисел шоолуг-ла эвес болгулаар. Часкы, күскү когурумга көрзүнүң алзын, кара доозун бооп кежүп чоруй баарын көргеш, чүроом ыстап, сагыжым саргый бээр ийин.

Отрядта кады аңдап турар эш-өөрүм-биле тараа, сиген шөлдерине [illegible] дилгелер төкүп, [illegible] даа чоруур, [illegible] бедеткежир [illegible] хозгаш [illegible] ажылымч[illegible] риитер [illegible] сынма[illegible] неди[illegible] кү[illegible] би[illegible]

[illegible] ко кудумчуу, бажыв № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 2-24-63, редакторнуң орлакчызынып 2-35-24, 2-31-75, [illegible] 2-23-35, секретарааттың 2-23-35, партийжи амыдырал болгаш совет тургузуг киллистеринин 2-37-13, пропаганда [illegible] киллизинин 2-23-54, кедээ ажыл-агый киллаанин 2-21-47 үлетөөр киллаанин 2-22-64, чагаа киллаанин 2-41-27. [illegible] 30-60, корректорларның 2-27-41, бухгалтерилиын 2-12-45, солун кедбейн баргаанда 2-32-75 телефонче долгаар.

Тираж 17531. Чагыг № 27557.

СОЛУН НЕДЕЛЯ
6 КАТАП ҮНЕР

[illegible] дыныың таалаы-биле эрнелеринин типографиязы (Кызыл, Щетинкин болгаш Кравченко кудумчуу, бажыг № 1).

ТС—01463

Солун болгаш номчукчу

„ШЫН“ ЧАА, 1979 ЧЫЛД

СЭКП-ниң XXV съезаларының шийтпирлерин амыдыралга боттандырарының хөрөнде совет улус улуг үлүүн киргген.

— «Онгу беш чылдың үш чылдары соовуста артты. Ол дээрге эң эки чылдар болган. Хөй үүлдерни кылган бис»— деп, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежнев СЭКП ТК-ның ноябрь (1978 ч.) Пленумунга онзалап айыткан.

ССРЭ-ниң чаа Конституциязының (Үндезин Хоойлузунуң) бир чылынга тураскаадыр бүгү-чуртка калбарган социалистиг чарышка бистиң республиканың ажылчы чону база идепкейлиг киришкен. Түңнелинде көдээ ажыл-агый ажылдакчылары 770 ажыг кижи, 426 чолаачы болгаш үлетөөр бүдүрүлге, тудуг садыг дээш өске-даа черлериң ажылдакчылары муң ажыг кижи онгу беш чылдың үш чылының планныг соруглаарын Конституцияның бир чылының бүдүзүнде-ле күүседип, рапорттарын бергеннер. Республиканың ажылчы чону оларга чүректің ханызындан чоргаарланып турар. Беш чылдың мурнакчылары, социалистиг чаруштың типлекчилери, үениң ажыл-ишчи маалырларының дугайында «Шынның» редакциязына чүс-чүс чагаа келген. Оларның иургулайы солуннуң арыннарынга парлаттынган.

Солуннуң кол корреспондентилери — бижикчилер ажылышчы темадан аңгыда амыдыралдың бүгү талазын чырыткан чагааларны редакцияже үзүк-сокеаал чокка чорудуп келген. Кандыг-даа солуннуң, журналдың практиказындан алырга бижикчилериң чагааларының ролю улуг. Чогум-на ооң ачызында «Шын» солуннуң редакциязы номчукчуларынга элбек материалдарлыг, чедингир номерлерни бараалгадып келген. Ол дугайын чылдың эрткен үезинде чер-черге болгулаан номчукчулар конференцияларынга, хуралдарынга болгаш семинарларга санал берип, үүве чугаалааннар демдеглээн.

Парлалганың ылаңгыя солуннуң кол соруглазы—коммунистиг тургузуушкунуң, партия ажылының теориязының болгаш практиказының айтырыгларын чырыдары болур.

Чаа чылда «СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.) Пленумунуң шийтпирлерин — амыдыралга» деп рубриканың адаанга партия ажылдакчыларының, коммунистериң үүлдерин, чагааларын парлаарын уламчылаар. «Партийжи амыдырал» деп рубриканың адаанга партия эге организацияларының, партболүктериң ажылының дуржулгазын, партийжи иштики ажылдың дугайында үүлдерни, корреспонденцияларны парлаар.

Партия эге организацияларының ажылының стилиниң, арга-методунуң дугайында «Ye болгаш ажылдың стили» деп рубрикадан номчуур силер. «Коммунист дугайында чугаа» деп рубриканы уламчылаар. Коммунистериң бүдүрүлгеге болгаш хөй-ишти ажылынга киржилгези, оларның авангардчы ролюнуң дугайында материалдарны аңаа парлаар. СЭКП кежигүнүнге кандидаттарның болгаш аныяк коммунистер-биле ажылдың дугайында үүлдерни «Сээн кандидат етажын» деп рубриканың адаанга парлаар.

Чер-черге амыдыралдың культуразын улам бедидер улуг соруглга ээлдынып турар. Ынчангаш партия, совет, хөй-ишти организацияларының бо талазы-биле ап турар хемчеглерин, оларның арга-дуржулгазын солуннарга парлаар. Ол ышкаш чоннуң чурттап турар черниң аайы-биле кижизидилге ажылын комплекстиг чорудуп турарындан материалдар парлаттынар.

«Революсчу, дайынчы, күш-ажылчы алдар» арнының үндүрүлгези келир чылын уламчылаар. Аңаа «Кайда силер, эки турачылар?» рубриканың адаанга делгереңгей материалдарны бээр.

«ССРЭ хамаатызы—чоргаар ат»—маңаа ССРЭ хамаатызы болурунуң дугайында Хоойлуну тайылбырлавышаан, хамааты эргелерни, хүлээлгелерни кижилериң күүседип турарын, ол атка ёзулуг төлептиглер дугайында корреспонденцияларны, очерктерни, чурумалдарны парлаар, төлеп чоктарны сойгалаар.

Хоорайларның, суурларның шын туттунарының, оларның аян-шинчизиниң, шимелдеалының, чаагайжыдылгалының, болгаш арыг-шевериниң дугайында «Хоорай, суурларыстың овур-хевири» рубриканың адаанга парлаар.

«Эш ёдыгжы» деп чаа рубриканы ажыдар. Садыг, иштиниң чемненилгезиниң ажылдакчыларының аажы-чаңының, ёдыглаашкынының культуразының байдалын бижиир. Ол темага сагыш-сеткилдиң ханызындан бижиттинген эки материалдар дээш «Шынның» конкурузун чарлаар.

Чечен чогаал, уран чүүл темазынга материалдарны парлаарын чаа чылда уламчылаар. «Чечен менде, чечек черде» деп чаа эге-биле чогаал булуңнарын номчукчуларга бараалгадыр бис.

Дыштаныр хүннериниң арынарын номчуштуг, солун болдурар. Аңаа культура темазынга болгаш өске-даа үүлдерге хамаарыштыр солун үүлдер, болуушкуннар, фактылар кирер.

Амыдыралдың культуразын бедидериниң айтырыглары 1979 чылдың дургузунда солун арнынга көскү черни ээлээр. Бо айтырыгга хамаарыштыр солуннуң киристери планнаарын тургускан.

Республиканың ажыл-ажыл-агыйының кол адыры— көдээ ажыл-агый. Көдээ ажыл-агый техниказының ажыглалының дугайында чугаа эгелээр. Ол ышкаш сүт будүрүлгезин көвүдедиринге хамаарышкан чаа айтырыгны база көдүрер. Мурнунда үнүп турган хойжуларга арынны уламчылаар, аңаа ол адырда чедиишкиннер, айтырыглар, соруглаларже кол угландырар. Фонд эгидилгезиниң дугайында специалистериң проблемалыг үүлдерин болгаш «Кичээнгейге алынар: мурвакчы дуржулга», «Хуулаалге күүседеллезин хынап тур бис» деп эгелериң адаанга анализтиг үүлдер, корреспонденциялар парлаттынар. «Ногаажының булуңун» уламчылаар.

Продукцияның шынарының болгаш кедилиниң [illegible] да, хожудавгай к[illegible] за коллективтер [illegible] даар дээш шим[illegible] дугайында, бүдүр[illegible] лерин, курлавырл[illegible] зу-биле ажыглаар[illegible] йында улетөөр бү[illegible] лериниң удуртуг[illegible] үүлдерни номчуу[illegible] ышкаш көдээ тур[illegible] териалдарының [illegible] ооң удуртукчулар[illegible] дери парлаттынар. [illegible] каның будүр[illegible] энергетика курлав[illegible] кампалгазының [illegible] айтырыг база [illegible] ээлээр.

Комсомолчу ш[illegible] дуг—Чаа Шага[illegible] тудуунуң дугайы[illegible] Шушенск ГЭС-тиң [illegible] агрегадын чаа ч[illegible] лалга киирер [illegible] ажыл-иштиң дугай[illegible] дерни, репортаж[illegible] чуур силер.

«Ажылчының [illegible] деп рубриканың [illegible] гу беш чылдын [illegible] ларының дугайынд[illegible]

Четпестерни ана[illegible] рү ажылды эки[illegible] кеззеде үндезинин б[illegible] Солунга парлатт[illegible] гумчүүлелдиң соо[illegible] кылдынганы?» [illegible] адаанга шүгүмчүл[illegible] риалдарның изи-[illegible] вьюлар, корреспо[illegible] комментарийлер п[illegible]

ЧОННУҢ ЧОГААДЫЛГАЗЫНЫҢ САЙЗЫРАЛЫ

Ажылчы чоннарның бот-тывынгыр уран чүүлү, чогаадылгазы бистиң республикавыстың бүгү булуңнарында чылдың сайзырап, чаа-чаа чогаадылгалар немежип турар.

Кызыл районнуң бот-тывынгыр артистериниң «Тываның хаалалары» (кырында чурукта), Чаан-Хемчик районнуң уран-талантылыг аныяктарының «Сакманщиктер», (ортузунда чурукта) бий-хемчилериниң «Чайлагда байырлал» деп, танцыларны мергежилдиг ойнап көргүскени ооң бүзүрелдиг бадыткалы болур.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотолары.

ЭКИИ, МЕНДЭЭ!

Чаа чылдың шагы кээрге,
Сагыжым-даа дөстүнмеди.
Сараламны эзертеткеш,
Саян сынга халдып үндүм.
Имилешкен сылдыстарны
Ийи холдап суйбап турдум.
Черде, дээрде түмен оттар
Четтиришкен ышкаш болду...
Октаргайда оолдарывыска,
Оранларда оңнуктерге,
Чаа төрээн хензиг чашка
Сагыжымдан: — Экии, мендээ!
Чапты берген Төрээн чурт-та
Чаа чыл уткаан төрел чонга,
Шак бо шакта ээлчегде
Шалыпчыга:—Экии, мендээ!
Курантылар дыңыг какты.
Кундагалар кыңгырашты.
Аалдан келген Чаа чыл сеңээ
Алгал кылыыл:—Экии, мендээ!
Шагаа дүнү эртип бар чор.
Саян кыры чырып келди.
Чаа чылдың бир-ле дугаар
Чайнаан хүнү,—Экии, мендээ!
Үнген чылдың сылдысы бооп,
Үүле-ишке шүглүп үнер
Маадырга амдыгааштан
Байыр тудаал:—Экии, мендээ!

Вл. СЕРЕН-ООЛ.

СПОРТЧУ ЧЫЛД ЛАУРЕАТТА

Эң шыырак шыдыраачы деп атты чайыпалчаа-биле камгалап алган шыдыраа талазы-биле делегей чемпионуу, 27 харлыг Анатолий Карпов (Чепсектиг Күштер, Ленинград) чурттуң спорт талазы-биле журналистериниң чаңчыл аайы-биле тодарадып турары чылдың эң дээре совет он спортчуларын баштаан. Чаа чыл мурнунуң ол тодарадылгазын спорт талазы-биле журналистериниң федерациязы ССРЭ-ниң спорткомитединиң пропаганда эргелелиг-биле солуннар, журналдар, телеграф агентиледдериниң, телевидениениң болгаш радионуң ажылдакчыларының аразында эрттирген. Эң дээре он спортчуларның аразынга беш удаа кирген Карпов эң хөй саныг бадылаашкынны алган.

Эртип турар 1978 чылдың эң дээре спортчуларының аразынга киргеннер болза:

2. Владимир Ященко («Авангард», Зап[illegible] чник атлетика.
3. Николай [illegible] («Буревестник», В[illegible] гимнастика.
4. Вильгельмина [illegible] кене («Динамо», [illegible] чник атлетика.
5. Владимир [illegible] («Зенит», Ленингр[illegible] га эштирп.
6. Елена Мухин[illegible] тиг Күштер, Моск[illegible] пастика.
7. Майя Чи[illegible] («Динамо», Тбили[illegible] дыраа.
8. Борис Михай[illegible] сектиг Күштер, [illegible] хоккей.
9. Юрий Вардан[illegible] мотив», Ленинград[illegible] летика.
10. Юлия Богдан[illegible] нит», Ленинград) [illegible] тирп.

Журналистер н[illegible] спорттуң 24 хев[illegible] 79 спортчуларны а[illegible]

(СЭТА-ның

Телевидение

ДЕКАБРЬ 31-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—«Ye» Информаснг программа.
10.40—«Зарядкага чыскаалыцар!»
11.00—«Будильник».
11.30—«Совет Эвиделинге бараан бооп тур мен!»
12.30—«Джель Сомнияк кайгамчык үнү». Чаан-чечен телефильиң баштайгы көргүзүү-ги серилзы. РСФСінің улустуң артизи І М. Леонтьева эге се чугаалаар.
14.00—«Кодээге дамчыдыга».
15.00 — «Музыкалыг көск». Дамчыдылганы Э. Еляева чорудар.
15.35—«Спорт—1978».
16.30—Красноярскиниң Күрүнеңи Сибирьниң улус танцызының ансамбли[illegible] концерти.
17.15—«Быжынды болгу булут». Мультфильм баштайгы көргүзүү болгаш 2-ги серилзы.
17.50 — «Кино аян-чуктар клуву». Дамчыдылганы Ю. А. Сенкевич чорудар.
18.50—«Ойнаарактар атры».
Телефильмниң [illegible] гы көргүзүү. Күртелерадио[illegible] «Гранада» (Англия) ка[illegible] ген.
19.55—«Июнь 31». У[illegible] телефильмнин[illegible] гы көргүзүү. [illegible] зы.
21.05—«Даштыкы Совет Эвидели[illegible] дугайында».
21.20—«Июнь 31». У[illegible] телефильмниң [illegible] гы көргүзүү. [illegible] ризы.
22.30—«Ye». Информ[illegible] грамма.
23.05—Уран-чечен к[illegible] лефильмнерни[illegible] гы көргүзүү: «[illegible] тук», «Артык д[illegible]
23.45—«Тоол ышкан[illegible] Фильм-концерт[illegible]
00.45—«Цирк арсназ[illegible]
01.40—«Мээң чуртумн[illegible] менталдыг те[illegible]
01.50—«Чаа чыл-биле [illegible] Совет улуска б[illegible] диришкини.
02.05—Чаа чылдың [illegible] отчугажы».
05.00—07.00—«Аялгалаг[illegible] гаш ритмалар». [illegible] программазы.

Агаар

Даарта республага болгаш Кызылга бичин [illegible] Агаарның температур[illegible] не 37—42, хүлүс[illegible] градус соок болур.

едактор В. С. ШАРАВИН

КИНО

ДЕКАБРЬ 31-ДЕ

«НАЙЫРАЛ»: Мультфильмнер чыындызы» 9.30, [illegible] лар ушпаанар» 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 шакта[illegible]
«ПИОНЕР»: «Ар, мана!» 9.30, 12.20, 15.10, «Кам[illegible] хеви чок рыцар 10.50, 13.40, «Хүн адаанда доозу[illegible] 18.20 шактарда.
«ВОСТОК»: «Сиктыг диистиң делегей долгандыр[illegible] руу» 10.00, 11.40, Дорт мушкетерлар» 14.20, 17.40 ша[illegible]
«КАА-ХЕМ»: Дын эшелон» 11.00, 13.00, «Кар[illegible] удур дорт» 15.[illegible] 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

ААС-КЕЖИИНИҢ КҮЗЭЭШКИННЕРИ

Найысылалдың төп кудумчуларының бирээзи Кызыл хоорайның хамааты байдалының актыларының бижидилгезиниң бюрозу. Неделяның пятызында хүннеринде ооң чанындан каастап шимээн машина-балгат үзүктелбес. Эрги чылдың төнчүзүнде чаа чылдын бүдүүзүнде ук албан черинге барып, ооң ажыл-хереклериниң дугайын сонуургаан бис.

Чаа чыл бүдүүзүнде мыцда ажыл-хереклер-ле эвээш эвес. Чылдың соолгу неделязында чаа төрүттүнген ажылдын бүрүткедип алыр дээн [illegible] ер база хөй-биле кел[illegible] Бичин хамаатыларга [illegible] ыпсып, төрүттүнге[illegible] да херечилел[illegible] дыг байдалга [illegible] Чаа тургус[illegible] елерниң [illegible] ы, хоо[illegible] ткү-даа [illegible] ылар-

[illegible] зунуң директору Галина Матвеевна Лепешкинага сөстен берип, үүве чугаалаарын ооң дилээн бис:

— Кел чыдар Чаа чыл-биле байыр чедирерин төпшээреп көрүңер—дээш ол чугаазын уламчылады.—Кижи бүрүзүнүң амыдыралынга уттундурбас болуушкуннар эвээш эвес болгулаар. Бүдүн чылда алыр болза шак ындыг үүлдер мырыңай элбек болбайын канчаар. Бистиң албан черивистиң ажылының уг-шин базала кижилериң амыдыралында өөрүшкүлүг болуушкуннар-биле колдады холбашкан. 1978 чылда чаа төрүттүгген чаштар-даа, ог-бүле тутканнар-даа эвээш эвес болган деп санап болур. Барык ийи муң үш үүс чыгам бичин уруглларга төрүттүнгениниң дугайында херечилелдерни тывыскан бис.

Аныяк ог-бүлелер биске база эвээш эвес немежип турар. Бо чылын ук саан 725 чедип турар. 1978 чылдың эң өөлгү бадылажыышкын хүнүнде ХБАБ бюрозунга аныяк он ог-бүле бадылашкан. Эрги чылдың төнчүзүнде, Чаа чылдың бүдүүзүнде тургустунуп турар аныяк ог-бүлеледерге, ук болуушкун уттундурбас болуп артып каары чугаажок. Оларның ада-нелериниң, эш-өөрүнүң, төрелдериниң чаагай күзээшкиннери кезээде кады чоруп, амыдыралдың оруу-биле бүгү назыда кады чурттап эртеринге буянныг отчугаш болур.

Ол хүн кымнар бадылажырып сонуургаан көрдүвүс. Даңзы узун, мычангаш оларның аразында чамдыктарын адаптаалы. Красноярскиниң педагогика институдунуң студентизи Ольга Ойдап-оол биле Совет Армиялың хүрээлениниде албан эрттирип турар Александр Ойдун олар чаа совет ог-бүле тутканының дугайында херечилелди байырлалдыы-биле ап, аас-кежиниң чаагай күзээшкиннеринге удеттиргениер.

Виктор болгаш Любовь Сбитневтер кайызы-даа Кызылдың автоорук техникумунда өөренип турарлар. Чаа чылдың бүдүүзү оларга турааскаалдыг болуп артар. Аныяк ог-бүле тургустунган ада-иезиниң, эш-өөрүнүң байыр чедириишкиннери кажан-даа уттундурбас. Кызылдың даарылга фабриказында ажылдап турар Алевтина Тохтобина ужудукчу Андрей Тохтобин-биле ог-бүле тутканы Оглесишкен аныяктарының даңзызын көрүп олурарывыска олларның аразында кандыг-даа нацилларның төлээлери бар болду. Чүгле үстүнде үш ог-бүлени безин көрүңер: тыва, орус, хакас.

Бадылажыышкын залында чаа чылдың ёлказы казас-шинек турушкан, долгандыр бүгү-ле чүве байырлал шинчилиг,мында кээп турар кижилериң арын-шырайында өөрүшкү, аас-кежин чайнаан. ХБАБ бюрозунуң инспекторлары Наталья Кородаевна Монголбин, Валентина Алексеевна Степанова директор Галина Матвеевна-биле кады келген кижилерни чай-кызыг чок хүлээп ап, оларга байыр чедирип, документилерни тыпсып турарлар. Биске база оларның байыр чедириишкиннеринге каттыжып, аныяк өскенге «чоруулар чогузуп!» деп йөрээп тур бис.

Б. ДИРЧИН.